

De la tăblițe de piatră

Când studiem istoria Bibliei, primul indiciu privind originea sa poate fi găsit în nume. Cuvântul „Biblie” este derivat din grecescul biblia, însemnând „cărți”.

BIBLIA NU ESTE O lucrare, ci o serie de cărți, toate de origine iudaică, scrise de numeroși autori pe parcursul a aproximativ 1 400 de ani. Bibliile iudaismului și ale creștinismului diferă considerabil, și, chiar și în cadrul religiei creștine, numărul și ordinea cărților care alcătuiesc o Biblie variază mult, după cum versiunea respectivă este protestantă, ortodoxă sau romano-catolică.

Cu toate acestea, toate Bibliile creștine sunt împărțite în două părți: Vechiul și Noul Testament. În fiecare din acestea se găsesc multe tipuri de literatură, inclusiv istorie, culegeri de legi, poezie, profeții, proverbe, povești și scrisori. Prima parte, pe care creștinii o numesc Vechiul Testament, conține multe dintre scrierile sacre ale iudaismului, cunoscute și sub

numele de Biblia evreiască. Evreii numesc această colecție *Tanakh* și, în tradiția iudaică, este, în general, împărțită în trei secțiuni: cele cinci cărți ale *Torah* (Pentateuhul, cunoscut și sub numele de „Legea”); *Nevi'im* („Profeții”) și *Ketuvim* („Scrierile” sau „Hagiografia”).

Cea de a doua secțiune a Bibliei creștine este formată din scripturile cunoscute creștinilor sub numele de Noul Testament. Cuvântul „testament” este derivat din latinescul târziu *testamentum*, echivalent al grecescului *diatheke*, care are două înțelesuri: „legământ sau dispensă” și

„testament”. Majoritatea creștinilor asociază cuvântul cu vechiul înțeles – un legământ – în acest caz, unul care a fost făcut de Dumnezeu în fața poporului ales de el.

Ideea unui legământ cu Dumnezeu este, de fapt, centrală, atât în Biblia ebraică, cât și în Noul Testament creștin. Chiar din prima carte a Vechiului Testament, Cartea Facerii, Dumnezeu face o înțelegere cu Avraam, garantându-le lui și urmașilor lui pământul Canaanului. Acest legământ este reînnoit de Moise cu Dumnezeu, în Cartea Ieșirii, urmând exilului israeliților în Egipt, legământ despre care creștinii cred că este, în cele din urmă, împlinit prin moartea și învierea lui Iisus Hristos.

PRIMELE MENȚIUNI SCRISE

Primele povestiri biblice au fost scrise pe numeroase materiale diferite: cioburi de ceramică, papirus, pergament și tăblițe de lut, precum cea de mai sus. Această tăbliță, în caractere cuneiforme, datează din mileniul al II-lea î.Hr.

Limba și conținutul

Pe lângă faptul că au peste 40 de autori (iar unii istorici cred că mai mulți), cărțile celor două

Testamente au fost create în limbi diferite. Inițial transmise dintr-o generație în alta ca o serie de povestiri orale, majoritatea cărților Vechiului Testament au fost scrise în ebraică, având unele secțiuni consemnate mai întâi în aramaică.

În schimb, Noul

Testament a fost scris aproape în totalitate în greacă (deși conține și fragmente aramaice și latine), introdusă în regiune de Alexandru cel Mare, în 332 î.Hr. În mare, acțiunea din cărțile Bibliei prezintă o istorie a omenirii de la crearea Pământului, așa cum este descrisă în Facerea, prima carte a Vechiului

Testament, la viziunea profetică a sfârșitului lumii, în cartea finală a Noului Testament, Apocalipsa.

PRIMELE POVEȘTI BIBLICE

Estimarea datei scrierii celor dintâi texte biblice este extrem de dificilă. Oamenii de știință pot, cel mult, să încerce să dateze povești și pasaje individuale, iar o modalitate de a face acest lucru este analiza artefactelor găsite lângă fragmentele de text. O altă cheie spre descoperirea vechimii unui text o reprezintă referințele istorice din acesta. De exemplu, Deuteronomul 26:5 începe cu fraza „Tatăl meu era un arameu pribeag...”, ceea ce sugerează că această secțiune trebuie să fie foarte veche, având

în vedere că, în istoria ebraică mai recentă, arameii erau dușmani de moarte ai evreilor. O altă modalitate de a evalua vârsta unui text este de a-i compara gramatica și vocabularul cu alte surse antice, non-biblice. Un bun exemplu poate fi observat în cântecul de victorie al Deborei (Judecători 5:2-31). Pe baza stilului și a limbajului, cercetătorii cred că acesta este posibil să fi fost scris în secolul al XII-lea î.Hr.

SFÂNTA DEBORA

BIBLIA ARAMAICĂ

Această pagină a unei evanghelii scrise în aramaică a fost găsită în biserica Sf. Toma din Mosul, Irak. Aramaica, o limbă semitică, ar data din secolul al XI-lea î.Hr.

Este un amestec de istorie, profeție și folclor, și include povești care este posibil să fi circulat din gură în gură vreme de secole, înainte de a fi așternute pe hârtie.

Datarea poveștilor biblice este un proces în două etape: datarea textului în care este scrisă povestea și căutarea de dovezi în poveste care să facă legătura cu alte fapte istorice cunoscute. De exemplu, cele mai vechi fragmente cunoscute ale Bibliei ebraice, Manuscrisele

de la Marea Moartă, ar data din perioada 150 î.Hr – 70 d.Hr. Totuși, cercetătorii cred că unele povești ar data și de pe la 1200 î.Hr.

Forme de transmitere

Biblia începe cu povești despre strămoși și eroi, întâlniri cu zeități, diverse povestiri păstrate de triburi, toate transmise pe parcursul a numeroase generații ca parte a unei tradiții orale. Biblia însăși subliniază acest lucru. În Facerea, de exemplu, nimic nu este menționat ca fiind scris. Dumnezeu vorbește, iar lumea este creată; lui Avraam, Isaac și Iacob li se fac promisiuni verbale; toate legile sunt transmise prin viu grai.

Înregistrarea în scris a faptelor este menționată pentru prima dată în Ieșirea, cea de a doua carte a Vechiului Testament. Aici, conform versetului 17:14, Moise primește instrucțiuni să scrie cuvintele lui Dumnezeu pe un pergament „spre aducere aminte”. Cea mai faimoasă mențiune a unei înregistrări scrise are loc pe Muntele Sinai, unde legile pe care majoritatea creștinilor le cunosc azi drept cele Zece Porunci sunt inscripționate pe două „table de piatră, scrise cu degetul lui Dumnezeu” (Ieșirea 31:18).

Biblia susține că aceste cuvinte au venit de la Dumnezeu. Pentru creștini, acest lucru face Biblia diferită de alte lucrări religioase. Pentru credincioși, este mai mult decât o culegere de cărți vechi: indiferent de originea exactă, cuvintele sale sunt considerate de inspirație divină, de la Dumnezeu.

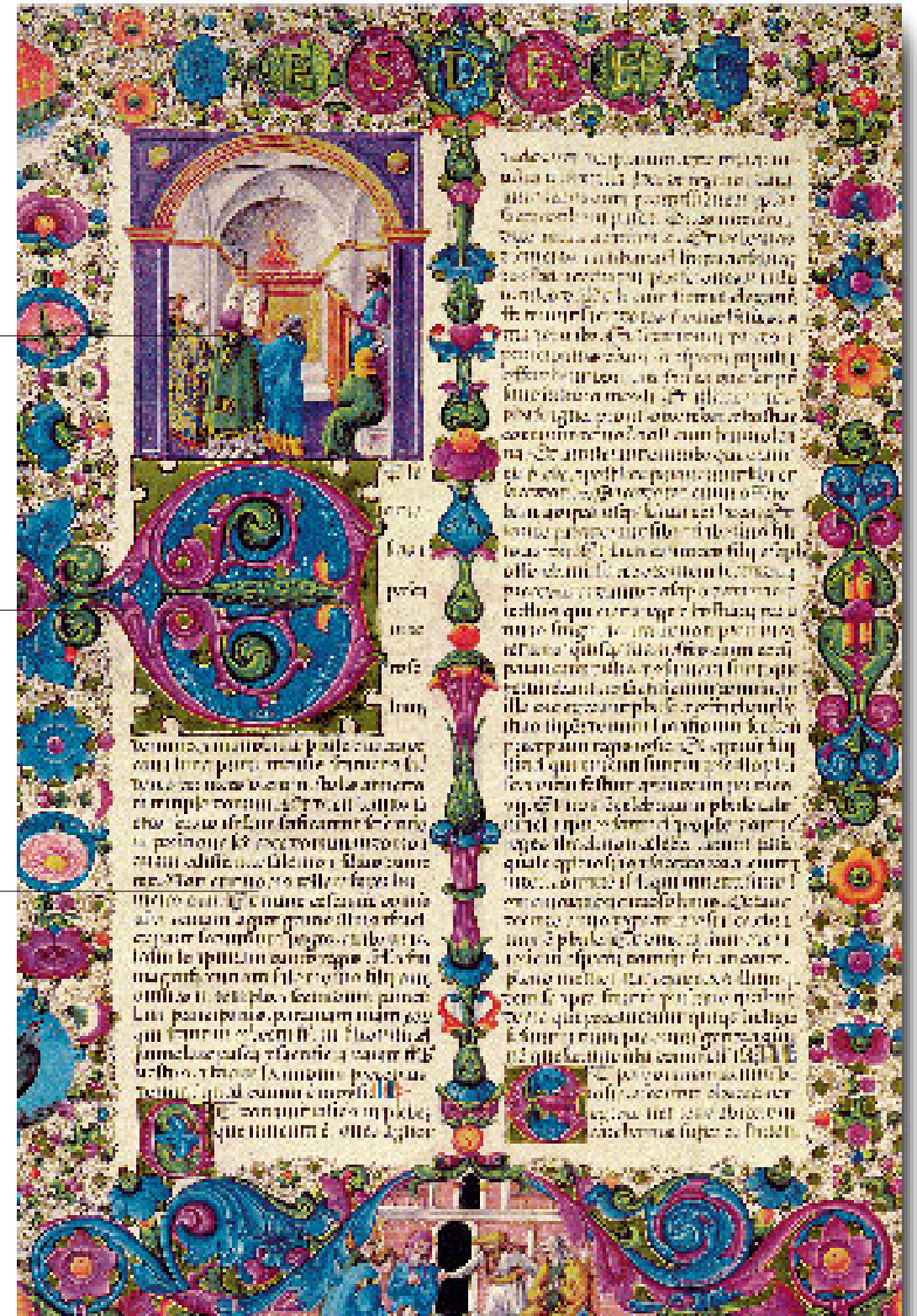
BIBLIA LUI BORSO D'ESTE

Scrisă de mână pe pergament (piele de animal) între 1455 și 1461, această Biblie vulgata impresionantă a fost comandată de Borso d'Este, un duce italian din secolul al XV-lea. Cele 1 000 de miniaturi au fost pictate de cinci artiști, incluzându-i aici pe Taddeo Crivelli și Franco dei Russi, și a costat 5 000 de lire. În imagine puteți admira o pagină din Ieșirea.

Miniatura înfățișează venerarea Chivotului Legământului

Litera inițială este bogat decorată

Caractere latine caligrafiate de scribul bolognez Pietro Paolo Marone

Margine decorată cu rozete colorate

„... A venit Moise și a adus la cunoștința poporului toate cuvintele lui Dumnezeu și toate rânduielele... Iar Moise a scris toate cuvintele Domnului.”

IEȘIREA 24:3,4

PROFETUL ISAIA

Cartea lui Isaia din Biblia ebraică și Vechiul Testament creștin este, în mod obișnuit, atribuită chiar profetului, dar mulți cercetători cred că a fost scrisă de cel puțin trei autori diferiți și o împart în trei părți: Proto-Isaia, Deutero-Isaia și Trito-Isaia.

Scripturile evreiești

Cele 24 de scripturi evreiești cunoscute drept Biblia ebraică – numite Vechiul Testament de către creștini – sunt formate din lucrări sacre, majoritatea scrise de diverși autori, între aproximativ 1200 și 100 î.Hr.

ÎN MOD TRADIȚIONAL, aceste lucrări sunt ordonate în trei părți: cele cinci cărți ale Torah, urmate de Nevi'im și de Ketuvim. Evreii de astăzi cunosc această culegere sub numele de *Tanakh*, un cuvânt care provine din primele litere ale numelor fiecărei secțiuni, iar fiecare secțiune este apoi împărțită în diverse „cărți” sau grupuri de cărți. Biblia ebraică formează o mare parte din Biblia creștină și, cel mai probabil, a ajuns la forma ei din prezent în secolul al II-lea d.Hr.

Torah

Numită și Pentateuh, sau Cele cinci cărți ale lui Moise, Torah reprezintă primele cinci cărți ale Bibliei, de la Facere la Deuteronom. Este fundamentală pentru iudaism, nu doar pentru că include legi religioase, sociale și penale, dar și pentru că menționează originile triburilor care au devenit poporul lui Israel și care s-au considerat poporul ales al lui Dumnezeu. Cuvântul *Torah* înseamnă „învățătură” sau „lege”.

Când scriitorii sau personaje biblice menționează „legea” sau „Cărțile lui Moise”, se referă, prin urmare, la Torah. În sinagogi, Torah este scrisă pe un *sefer Torah*, sau un sul Torah: un pergament realizat de un scrib cu pregătire specială. Conform tradiției, codul etic înscris pe pergament este format din 613 de *mizvot* sau porunci, 248 de legi și 365 de restricții. În plus, pe lângă Torah, câțiva învățați evrei au compilat un mare corp de învățături suplimentare, pentru a completa și a interpreta legile din Torah.

Măner decorativ

YAD DE TORAH

Conform tradiției, sulurile sacre de Torah nu trebuie să intre în contact cu corpul uman. Rabinul folosește un *yad*, sau indicator de Torah, pentru a indica partea din Torah care este citită. Cuvântul *yad* înseamnă „mână” în ebraică.

Unicorn mitologic

Text încadrat în formă de romb

Figură grotescă înaripată

Model floral

Pergament (sau „vellum”) făcut din piele de animal

Ornamentele paginii inspiră Biblia creștină Kennicott, din 1476

ILUSTRAȚIE DE MANUSCRIS EVREIESC

Ca și bibliile creștine, lucrările religioase evreiești medievale erau bogat decorate cu miniaturi. Această pagină din Biblia evreiască de la Cervera, realizată în 1299, este decorată în stil gotic, cu animale, figuri grotestice și modele florale.

„... Din poruncile Tale mi-am dobândit pricepere...
Făclie picioarelor mele este legea Ta, și lumină cărărilor mele.” PSALMI 118: 104–105

Această parte suplimentară, *Mishna* („studiu repetat”), a căpătat forma finală în secolul al III-lea d.Hr., dar conține materiale din secolele anterioare. În mod tradițional, aceasta este atribuită unui rabin (sau învățător eminent) numit Iuda ha-Nasi (135–220 d.Hr.). Din secolul al III-lea până în secolul al VI-lea d.Hr., *Mishna* a fost studiată de două grupuri de învățați din Babilonia și Israel, iar analizele și comentariile lor ulterioare formează două lucrări separate, fiecare cunoscută drept *Gemara* („completare”). *Mishna* și *Gemara* împreună formează *Talmudul*, textul central al iudaismului modern, dar, pentru că există două *Gemara*, există și două *Talmuduri*: *Talmudul de la Ierusalim* (sau palestinian) și *Talmudul babilonian*. Spre deosebire de Torah, despre care se crede că este o operă de inspirație divină, *Gemara* este considerată de ambele școli deschisă interpretărilor.

ANTICUL ORAȘ BABILON

Multe părți ale Vechiului Testament au fost scrise sau compilate în timpul exilului evreilor în Babilon, cca 586–538 î.Hr. Scribii evrei au fost deosebit de activi în această perioadă, căutând cauzele captivității lor și făcând apel la Dumnezeu să îi ajute să se întoarcă în Israel.

Nevi'im

A doua secțiune a Tanakh este Nevi'im, sau „Profeții”, care a căpătat forma actuală în urma consiliului rabinic de la Jamnia (în Israelul de azi), pe la anul 100 d.Hr. Este împărțită în două secțiuni.

„Primii Profeți” conține cărțile lui Iosua, Judecători și Regi. Acestea relatează istoria israeliților înainte de exilul lor în Babilon, în 586 î.Hr., incluzând desemnarea lui Iosua drept cel care să îi conducă pe evrei către Pământul Făgăduinței.

Cărțile „Ultimilor Profeți” includ Isaia, Ieremia și Iezechiel, urmate de 12 „Profeți Minori” – Osea, Ioil, Amos, Avdia, Iona, Miheia, Naum, Avacum, Agheu, Sofonie, Zaharia și Maleahi. Profeții „minori” poartă acest nume datorită dimensiunii reduse a textelor lor, nu pentru că ar fi mai puțin importanți.

Ketuvim

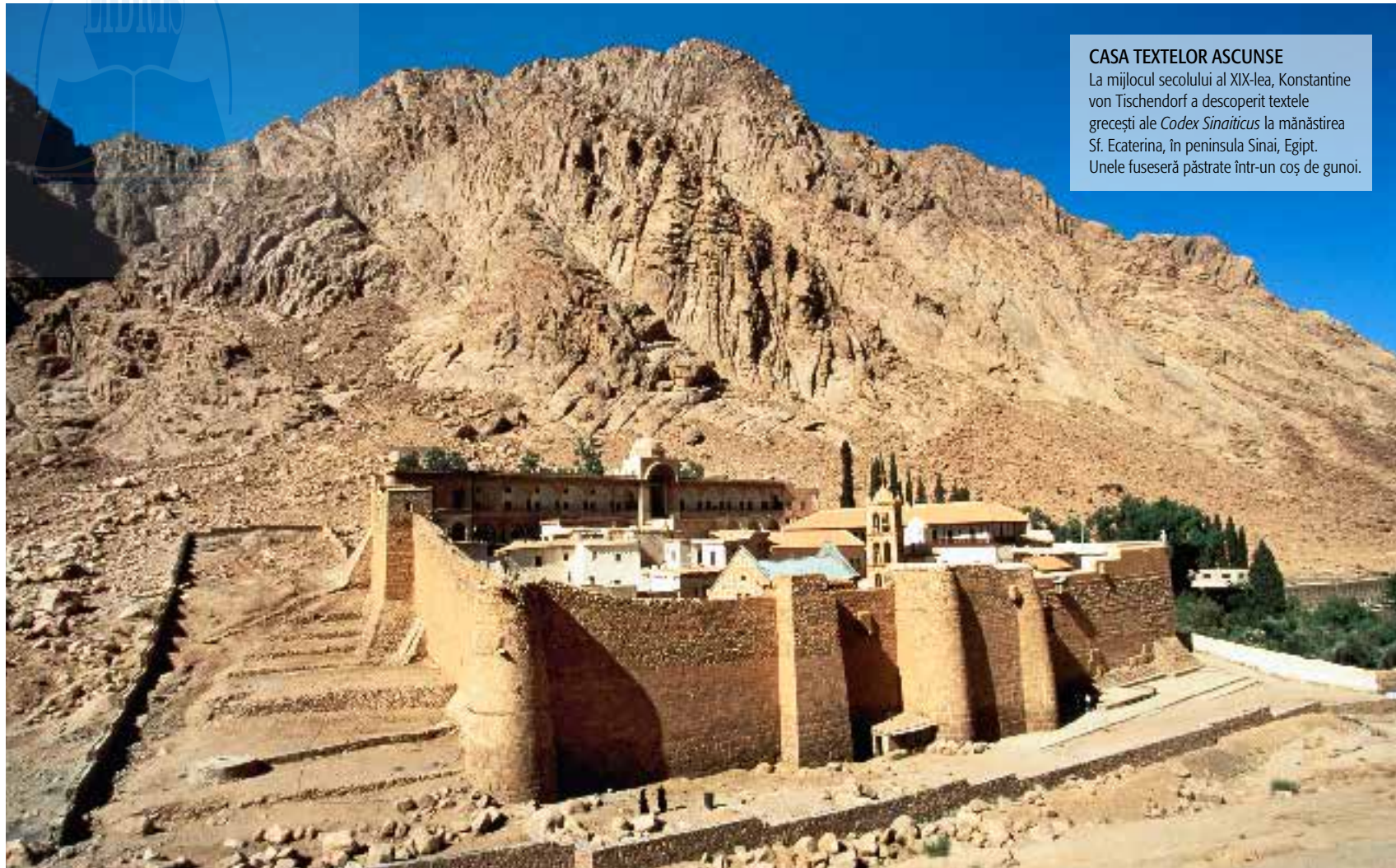
Setul final de lucrări, numit Ketuvim, este o culegere diversă de materiale care include istorii (Paralipomena, Ezra și Neemia), povești (Rut, Estera și Iov), poezie (Cântarea Cântărilor și Plângerile) și „Cărțile Înțelepciunii” din Ecclesiastul și Proverbe. Mai include și Daniel (parțial istorie, parțial profeție) și Psalmii, formați din 150 de cântece sacre sau poeme cântate. Psalmii diferă de la meditații asupra naturii suferinței, la expresii ale uimirii în fața creației lui Dumnezeu; mulți dintre aceștia sunt folosiți în cadrul sărbătorilor publice de la Templu.

PAPIRUS ȘI SULURI

SUL DE PAPIRUS

Deși textele oficiale erau adesea înscrise pe plăci de metal sau de piatră, lucrările literare și religioase din lumea antică erau, de multe ori, scrise pe suluri. Acestea erau create prin lipirea unor fâșii de papirus, făcute din miezul unui anumit soi de stuf, sau prin coaserea unor secțiuni de pergament, creat din piele de animal. Sulurile conțineau mai mult de o coloană de text pe pagină și erau rareori mai lungi de 9 m; altfel, ar fi devenit mult prea dificil de folosit. Majoritatea cărților Vechiului Testament, ca și unele dintre primele lucrări aparținând Noului Testament au fost scrise pe asemenea suluri, dar *codices* de pergament, sau colecțiile de pagini, au înlocuit treptat aceste suluri tocmai datorită ușurinței cu care erau folosite.

CASA TEXTELOR ASCUNSE

La mijlocul secolului al XIX-lea, Konstantine von Tischendorf a descoperit textele grecești ale *Codex Sinaiticus* la mănăstirea Sf. Ecaterina, în peninsula Sinai, Egipt. Unele fuseseră păstrate într-un coș de gunoi.

SCRISORILE NOULUI TESTAMENT

Scrisorile Noului Testament, sau epistole, reprezintă o treime din corpul acestuia. Au fost scrise de diverși apostoli și erau adresate comunităților creștine oprite, fie din orașe, precum Corint, fie din regiuni, precum Galatia, oferind sfaturi despre credință și comportament. Dintre cele 14 scrisori atribuite apostolului Pavel, patru sunt cunoscute drept Epistole din Temniță, din moment ce au fost scrise în timpul încarcerării sale la Roma (60–62 d.Hr.), iar trei sunt numite Epistole Pastorale, pentru că privesc probleme pastorale ale bisericilor. Alte scrisori sunt atribuite apostolilor Petru, Iacob, Iuda

APOSTOLUL PAVEL

și Ioan, deși autorii unora dintre ele sunt în continuare subiect de dispută. Integrarea creștinismului în societate este una dintre temele principale întâlnite în scrisorile din Noul Testament.

cronologic (Evangelhia după Marcu, de exemplu, este cea mai veche evanghelie, deși este inserată după Matei) și, cu mulți ani înainte ca lucrările să fi fost adunate în canon, sau selecția aprobată oficial, ele au format un nou testament. Într-adevăr, canonul Noului Testament nu a fost convenit înainte de sfârșitul secolului al IV-lea, dar controversile și dezbaterile referitoare la includerea unora dintre lucrări au fost la ordinea zilei printre diverșii conducători ai Bisericii până la mijlocul secolului al XVI-lea.

Cronologia lucrărilor

Cele dintâi documente care pot fi dateate nu aparțin primelor patru cărți (evangelhiile), ci celor 14 scrisori despre care se crede că au fost scrise de apostolul Pavel (cca 5–67 d.Hr.). Prima este, probabil, 1 Tesaloniceni, considerată a fi scrisă între 48 și 52 d.Hr.

Deși printre primii creștini au circulat scrisori atribuite apostolilor, gradul în care au fost „inspirate de divinitate” a fost mereu subiect

SFÂNTUL ATANASIE

Episcop de Alexandria, cca 296–373, egipteanul Atanasie a identificat cele 27 de cărți ale Noului Testament incluse în Biblia modernă și a promovat credința ortodoxă că Hristos era divin, dar poseda un suflet de om.

de dezbateri aprinse.

În jurul anului 150 d.Hr., unul dintre primii apologeti creștini, Sf. Iustin, menționa importanța „memoriilor apostolilor”. Ulterior, Irineu, episcop de Lyon (care a scris între cca 170–180), a devenit primul oficial al Bisericii care să sprijine acceptarea celor patru evanghelii drept texte canonice, susținând că ele sunt „adevărate și de încredere”. Tot în acest timp, Scripturile au fost împărțite în Vechiul și Noul Testament.

Noul Testament a prins formă treptat; criteriile pentru includerea scripturilor pomenite trebuiau să fie lucrarea apostolilor sau a celor

având legătură cu ei. În 367 d.Hr., episcopul Atanasie din Alexandria a distribuit o listă cu ceea ce el considera a fi cărți acceptabile. Deși au mai trecut secole până ce toate ramurile creștinismului și-au dat acordul, conținutul Noului Testament fusese stabilit.

Scripturile creștine

Primii discipoli ai lui Iisus nu erau în posesia scrierilor pe care creștinii de azi le numesc Noul Testament. „Biblia” lor originală era o traducere în greacă a cărților evreiești ale Vechiului Testament. Abia în ultima jumătate a secolului I d.Hr. au început să apară noile texte, specific creștine.

LUCRĂRILE CARE alcătuiesc Noul Testament creștin par să fi apărut cam în același fel ca și cele ale Vechiului Testament: ca tradiție orală, adunate împreună treptat și apoi transcrise. Cu toate acestea, spre deosebire de Vechiul Testament, aceste noi scripturi nu sunt considerate a fi fost scrise pe parcursul a sute de ani, ci în doar ceva mai mult de un secol: între sfârșitul anilor 40 d.Hr. (la circa 20 de ani de la moartea lui Iisus) și până la aproximativ mijlocul secolului al II-lea.

O altă diferență între Vechiul și Noul Testament este limba în care au fost scrise. Până în timpul lui Iisus, ebraica, limba Vechiului Testament, cedase locul aramaicii, ca limbă de zi cu zi în Israel (deși ebraica era în continuare vorbită în sinagogi). Și totuși, în ciuda acestui fapt, majoritatea scripturilor Noului Testament au fost scrise în greacă. Explicația stă în faptul că regiunea mediteraneeană era din ce în ce mai „elenizată”, sau influențată de cultura greacă, din epoca lui Alexandru cel Mare (356–323 î.Hr.) și a imperiului său. Deși invazia

romană s-a produs în 63 î.Hr., Grecia a rămas principala influență culturală în regiune în secolele I și II d.Hr., iar greaca era vorbită de mulți. Drept rezultat, în timp ce povestirile din Noul Testament (în special cele care se referă la cunoașterea vieții și a învățăturilor lui Iisus) au fost răspândite la început prin viu grai printre creștini în aramaică, au fost transcrise pentru prima dată în greacă. Iar tipul de greacă în care au fost scrise a fost *koiné*, sau greaca comună, care devenise limba comerțului în tot estul Mediteranei.

Structura Noului Testament

În Bibliile creștine moderne, cele 27 de cărți ale Noului Testament sunt grupate în trei categorii. În primul rând sunt Evangheliile și Faptele Apostolilor, care revendică relatarea biografică și istorică a vieții și a învățăturilor lui Iisus și a primilor ani ai Bisericii. Apoi sunt scrisorile, sau epistolele, atribuite diverșilor apostoli, sau discipoli ai lui Iisus, precum Pavel, Ioan și Petru. În cele din urmă este și Cartea Apocalipsei, cu limbajul său vizionar.

Aranjamentul unora dintre aceste lucrări s-a dovedit a nu fi

Coloanele indică faptul că textul este posibil să fi fost copiat după pergamente cu o singură coloană

Pergament sau piele de animal răzuită

CODEx VATICANUS

Codex Vaticanus și *Codex Sinaiticus* sunt considerate cea mai veche Biblie completă. Amândouă au fost realizate în secolul al IV-lea d.Hr. Își ia numele de la Biblioteca Vaticanului – unde se află încă din 1481, cel puțin.

„Când vei veni, adu-mi felonul pe care l-am lăsat în Troada, la Carp; și cărțile, mai ales pergamentele.” 2 TIMOTEI 4:13

ÎNAINTE

Dumnezeu a adus viață și ordine în haosul primordial și tot ce fusese creat era „foarte frumos” (Facerea, 1:31).

UMANITATE UNICĂ

Odată ce a fost pus în mișcare ciclul apei, Pământul creat << 32–33 a mustit de viață, varietate și culoare. Pe lângă acest sistem fertil și sustenabil, punctul culminant al creației a fost momentul în care Dumnezeu a creat oamenii după asemănarea lui. Orice ar fi implicat această imagine, însemna, mai ales, că oamenii au fost creați pentru a relaționa și a comunica cu Dumnezeu într-o modalitate superioară altor creaturi. Aceștia acționau și ca reprezentanți ai săi pe Pământ, având grijă – și minunându-se – de creație.

PARADIS PĂMÂNTESC

Vegetația abundentă de pe malurile râului Duden din Turcia ne oferă un indiciu despre cum ar fi arătat Edenul. Biblia descrie râul care uda grădina și numeroasele soiuri de copaci care creșteau acolo și erau „plăcuți la vedere” (Facerea 2:9).

Grădina Edenului

După crearea și popularea Pământului, Dumnezeu a făcut o grădină fertilă și l-a pus pe primul om, Adam, să aibă grijă de ea. Lui Adam nu i s-a găsit un ajutor pe măsură, așa că Dumnezeu a creat femeia, pe Eva, care i-a devenit soție lui Adam.

ÎN TIMP ce primul capitol din Facerea stabilește temele generale și ordinea evenimentelor creației – incluzând crearea bărbatilor și a femeilor –, cel de al doilea capitol se concentrează pe un loc anume – Grădina Edenului – și pe o anumită specie – oamenii.

Cartea Facerii ne spune că noua creație a lui Dumnezeu s-a dezvoltat în timp: „pe pământ încă nu era nici un copăcel, și nici o buruiănă încă nu odrăslise, pentru că Domnul Dumnezeu nu trimisese

încă ploaie pe pământ și încă nu era om ca să lucreze pământul” (Facerea 2:5). Deși pline de potențial, rădăcinile și semințele din sol au rămas în adormire până ce Dumnezeu le-a dat apă, moment de la care vegetația a prins viață.

Dumnezeu avea să îl pună pe om să aibă grijă de grădină. Omul – numit în Cartea Facerii Adam, după

ce botezase animalele și păsările – era încununarea creației lui Dumnezeu, chiar dacă fusese făcut din țărână, indicând atât natura lui fragilă, cât și continuitatea cu pământul. Dumnezeu a suflat propria suflare asupra acestei carcace de țărână și omul a prins viață: „Și Domnul Dumnezeu l-a zidit pe om din țărână luată

„Și Domnul Dumnezeu a sădit un rai în Eden, spre răsărit.” FACEREA 2:8

din pământ, și a suflat asupra lui suflare de viață și s-a făcut omul într-un suflet viu” (2:7). Această creatură vie, spre deosebire de celelalte, purta, în mod unic, imaginea lui Dumnezeu.

Responsabilitatea omului

Prima responsabilitate a omului a fost să aibă grijă de grădina pe care Dumnezeu o plantase în Eden, un loc care are multe lucruri în comun cu noțiunea de paradis în lumea antică.

Geografia Edenului

Cercetătorii au propus câteva teorii despre localizarea Edenului, dar povestea Facerii sugerează că se află undeva în estul Israelului, în Peninsula Arabă. Un râu care furniza apă grădinii se împărțea în patru la ieșirea din Eden, formând râurile Fison, Gihon, Tigru și Eufrat.

„Și a zis Domnul Dumnezeu: Nu este bine să fie omul singur; să-i facem ajutor pe potrivă lui.” FACEREA 2:18

ANALIZĂ

PAZNICI AI CREAȚIEI

Dumnezeu i-a pus pe Adam și pe Eva să „supună” Pământul și să-l „stăpânească” (Facerea 1:26,28), ceea ce a implicat inclusiv numele dat animalelor (Facerea 2:19,20). Lui Adam i s-a spus și „să lucreze pământul” și „să-l păzească” (Facerea 2:5,15). Aceste porunci au fost greșit înțelese ca dând oamenilor permisiunea de a exploata egoist și de a abuza Pământul. Însă porunca lui Dumnezeu pentru Adam însemna exact opusul. Oamenii trebuie să aibă grijă de mediu și să vegheze asupra lui, asigurându-i conservarea și existența.

ADAM ȘI EVA, DE BACCIO BANDINELLI, 1552

CREAREA EVEI

În această litografie din lemn din 1483, din Biblia de la Nürnberg, Dumnezeu creează femeia din bărbat în timp ce acesta doarme, iar îngerii veghează din Ceruri. Motivul stilizat arată și Pământul – loc primitiv și înverzit – locuit de animale pe uscat și de pești în apele mării, cu nori, stele și Soarele și Luna.

fructe din oricare dintre copacii luxurianți, cu excepția unuia. În centru se aflau doi copaci: unul al vieții și unul al cunoașterii binelui și răului. Omului i s-a spus să nu se atingă de ultimul: „Din toți pomii raiului poți să mănânci, dar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci în ziua în care vei mânca din el cu moarte vei muri!” (2:16,17).

Un ajutor pentru Adam

O singură problemă întuneca existența idilică a lui Adam. Fiind încununarea creației și neavând un egal cu care să relaționeze, se simțea singur. Dumnezeu a rezolvat problema creându-i un tovarăș: „Atunci Domnul Dumnezeu a adus asupra lui Adam un somn adânc, și el a adormit; și a luat una din coastele lui și locul ei l-a plinit cu carne” (2:21). Dumnezeu a folosit o parte din corpul bărbatului: „Iar coasta pe care Domnul Dumnezeu o luase din Adam a prefăcut-o în femeie și a adus-o la Adam” (2:22).

Când Adam a văzut creația lui Dumnezeu, a recunoscut imediat asemănarea ei cu el însuși și a compus un poem pentru a celebra faptul că și ea fusese făcută din același material. El a spus: „De data aceasta iată os din oasele mele și carne din carnea mea; ea se va numi femeie, pentru că a fost luată din bărbatul ei” (2:23). Ideea creștină de căsătorie își are rădăcinile în acest exemplu timpuriu de relație.

În Edenul idilic, bărbatul și femeia se bucurau de inocență deplină, fapt simbolizat de goliciunea lor de care nu le era rușine. Această intimitate se va pierde din cauza neascultării lui Dumnezeu (vezi pp. 36–37).

SIMBOLURI

PARADIS

În versiunile grecești ale Vechiului Testament, Edenul a devenit cunoscut drept „paradis”, de la cuvântul persan care descrie un parc regal format dintr-o zonă îngrădită, înconjurată de un gard viu sau de un zid.

În Biblie, Edenul original devine un simbol al unei stări idilice în care prezența lui Dumnezeu era sursa armoniei, a bucuriei, a vieții, a fertilității și a abundenței. Profetii Vechiului Testament se foloseau de Eden ca de un simbol al speranței, anticipând ziua în care Dumnezeu avea să le transforme deșerturile în grădini fertile (vezi Isaia 51:3; Ieremie 31:35). Ideea unui paradis grădină este împărtășită de iudaism, creștinism și islam.

DUPĂ

De la început la sfârșit, grădinile joacă un rol important în povestea Bibliei.

GRĂDINI ÎN BIBLIE

Grădina Edenului a fost primul cămin al lui Adam și al Evei. Deși vor fi expulzați de aici din cauza păcatului lor 36–37 >>, povestea Bibliei ne spune cum va fi reconstruit Edenul

NOUL IERUSALIM, IMAGINE DIN SECOLUL AL XII-LEA

în viitor. Pentru creștini, schimbarea decisivă în destinul umanității a avut loc prin Hristos, care a fost trădat în Grădina Ghetsimani 390–391 >>. Apocalipsa 22 descrie reconstruirea Noului Ierusalim 464–465 >> și a paradisului. Dumnezeu va trăi din nou în mijlocul poporului său într-o grădină, unde va curge un râu dător de viață și va crește un copac care aduce tămbăuire (Apocalipsa 22:2).

ÎNAINTE

Fără nici o introducere, în Facerea Satan apare sub forma unui șarpe, dar în alte părți se oferă câteva indicii.

ORIGINILE LUI SATAN

Iov 1, care ar putea data din perioada în care a fost scrisă Facerea, îl descrie ca pe un **membru decăzut al curții cerești al lui Dumnezeu**, care a încercat să îl submineze pe Dumnezeu. Isaia 14:12-15 și Iezechiel 28:12-17 pot veni în sprijinul acestei afirmații. Iisus spune că „Văzutu-l-am pe Satana din cer ca un fulger căzând” (Luca 10:18). Altă părere este că era unul dintre **Nefilimi**, „uriașii din vechime” (Facerea 6:4).

SERPII APAR ÎN MULTE MITURI ALE OMENIRII

SIMBOLURI

FRUCTUL INTERZIS

Descrierea fructului interzis drept măr nu provine din Facerea. Povestea creației are asemănări cu mitologia mesopotamiană, așa că fructul ar fi putut fi oricare dintre numeroasele soiuri întâlnite în Orientul Mijlociu, precum rodia. Pe parcursul secolelor, artiștii au pictat fructul ca pe un măr, poate pentru că latinescul *malus* înseamnă atât „măr”, cât și „rău”, de unde își au originea și cuvintele „malițios” și „malign”.

GUSTAREA FRUCTULUI INTERZIS

CĂDEREA OMULUI

Tabloul din 1526 al lui Lucas Cranach cel Bătrân ni-i arată pe Adam și pe Eva înconjurați de animale, în luxurianta grădină a Edenului, gândindu-se dacă să muște din fructul interzis. Deasupra lor, în copac, se zărește șarpele viclean.

Ispitiți de șarpe

Plăcerea pură a existenței în Eden a fost spulberată când Satan – reprezentat de șarpe – a pus sub semnul îndoielii porunca lui Dumnezeu. Adam și Eva au mâncat, fără să își dea seama de consecințe, din copacul interzis, rezultatul fiind pierderea inocenței de care se bucuraseră până atunci.

BIBLIA nu ne spune de unde a apărut, dar, brusc, un șarpe s-a târât în fața Evei și i-a șoptit la ureche o întrebare cu consecințe de durată. Șarpele este înțeles adesea ca un simbol al răului sau al lui Satan – în ebraică, „acuzator” – a cărui ambiție era să distrugă tot ce crease Dumnezeu. Însăși deplasarea lui târâș a ajuns să semnifice un caracter viclean, ascuns.

Ispitirea

La început, șarpele nu l-a atacat direct pe Dumnezeu. Primele cuvinte ale lui Satan pentru Eva au avut drept scop să îi sădească aceștia în suflet o sămânță de îndoială. „Dumnezeu a zis el oare:

«Să nu mâncați roade din tot pomul care este în rai?»» (Facerea 3:1). Satan a știut că i-a atras atenția Evei când aceasta a răspuns redând o versiune ambiguă a poruncii lui Dumnezeu: „Noi putem mânca din roada pomilor raiului, dar din roada pomului care este în mijlocul raiului, ne-a zis Dumnezeu: «Din el să nu mâncați»” (3:3).

Șarpele a devenit mai îndrăzneț, susținând că Dumnezeu le poruncise lui Adam și Evei să nu mănânce din copacul din centrul grădinii ca să îi țină pe oameni la locul lor, ca ființe inferioare dependente de el. Satan le-a spus că gustarea fructului interzis nu avea să ducă la moarte, după cum susținuse Dumnezeu, ci avea

să îi pună, pur și simplu, pe același nivel cu Dumnezeu.

Combinția dintre cuvintele convingătoare, fructul care părea delicios și perspectiva de a fi la fel de înțeleaptă ca Dumnezeu s-a dovedit prea puternică, așa că Eva a gustat. Deși șarpele i-a vorbit mai întâi Evei, și Adam a fost complice. Nu a rezistat în fața șarpelui și nici nu a împiedicat-o pe Eva să mănânce fructul, nu l-a ascultat pe Dumnezeu și a gustat și el.

Catastrofa avea să îi lovească în relația cu Dumnezeu și în relația lor unul cu celălalt. Adam și Eva și-au pierdut inocența relației lor, acoperindu-și rușinea cu frunze de smochin. Aceste haine primitive au ridicat o barieră mică, dar semnificativă între ei.

Căderea

Mai târziu în aceeași zi, când Dumnezeu se plimba prin grădină, Adam și Eva nu au îndrăznit să dea ochii cu el. Frica înlocuise prietenia plină de încredere de care se bucuraseră cu Dumnezeu. Când, în cele din urmă, i-au răspuns la chemare, au încercat să dea vina pentru cele întâmplate mai întâi unul pe celălalt, apoi pe șarpe, dar Dumnezeu a împărțit vina așa cum trebuia. Șarpele a fost blestemat și avertizat că oamenii îl vor trata cu dușmănie. Dumnezeu a spus că, deși șarpele – Satan – avea să provoace multe distrugerii, vlăstarul unei femei – despre care creștinii cred că este Iisus – îl va distruge.

Adam și Eva au fost pedepsiți pentru neascultarea lor. Dumnezeu a declarat că femeia va suferi dureri la naștere și că „atrasă vei fi către bărbatul tău și el te va stăpâni”

COPACUL VIEȚII

Neascultarea lui Dumnezeu și faptul că Adam și Eva au mâncat fructul interzis au dus la izgonirea lor din Eden, fără să mai apuce să guste fructul unui alt copac – Copacul Vieții – care le-ar fi oferit o existență veșnică.

(3:16). Și i-a spus lui Adam că va găsi pământul blestemat, producând doar spini și pălămidă, și că munca ce fusese odată o plăcere va deveni o corvoadă dureroasă.

Facerea ne spune că Adam și Eva nu au murit fizic când au mâncat fructul. În schimb, au murit în interior și nu au mai fost demni să trăiască în paradisul din Eden. Au fost exilați din grădină – străini de Dumnezeu, unul de celălalt și de lumea creată ca ei să o conducă.

DUPĂ

După izgonirea din Eden, care era acum păzit de heruvimi, statutul lui Adam – și cel al întregii omeniri – s-a schimbat pentru totdeauna.

UMANITATE CĂZUTĂ

Imaginea lui Dumnezeu în Adam și în urmașii săi era întinată de păcat. **Rasa umană era acum căzută** – după cum scria Pavel în Noul Testament, „printr-un om a intrat păcatul în lume – și, prin păcat, moartea” (Romani 5:12). Soluția pentru căderea lui Adam stătea în **cel de al doilea Adam**, care nu păcătuse și în care imaginea lui Dumnezeu nu era întinată. Acest Adam, pe care Noul Testament îl numește „Întâi-Născut a toată zidirea” (Coloseni 1:15) avea să fie Iisus, care a făcut ca grația divină să fie la îndemâna tuturor și a **oferit omenirii un nou început** prin ascultarea lui fără pată, atât în viață cât și în **moarte 398–399 >>**.

OAMENI

CREATURI CEREȘTI

După izgonirea lui Adam și a Evei, heruvimii au pus o gardă la porțile Edenului pentru a nu-i lăsa să se întoarcă. Aceste creaturi cerești misterioase nu sunt heruvimii copii din artă, ci sunt gărzile de pază ale lui Dumnezeu. Chivotul Legământului era împodobit cu heruvimi de aur (Ieșirea 25:18-22). Profetul Iezechiel i-a descris drept ajutoarele lui Dumnezeu, fiecare având patru aripi și patru chipuri – de om, de taur, de vultur și de leu (Iezechiel 1:4-24; 10:3-22). În Biblie sunt menționate și alte creaturi cerești, cum ar fi serafimul înaripat al lui Isaia 6:1-7, și îngeri care acționează ca mesageri ai lui Dumnezeu și care apar sub diverse înfățișări.

HERUVIM CU PATRU CHIPURI, CA ÎN VIZIUNEA LUI IEZECHIEL

Căderea

Hotărârea lui Adam și a Evei de a sfida porunca lui Dumnezeu nu i-a afectat doar pe ei, ci și întreaga umanitate. Restul Bibliei ilustrează consecințele acestui păcat original, cunoscut sub numele de „Căderea”, iar Noul Testament explică planul lui Dumnezeu de a răscumpăra păcatul umanității prin fiul său, Iisus, și de a-și reabilita creația și imaginea în oameni.

ADAM ȘI EVA au fost creați ca niște oameni responsabili, liberi să facă alegeri. Dumnezeu nu i-a creat pentru a urma mecanic porunci, ceea ce i-ar fi făcut mai puțin decât umani. Dar libertatea lor de a alege purta în ea un risc inerent – acela că era posibil să facă alegeri greșite. Rezultatul acțiunilor lui Adam și ale Evei nu avea să fie nici lipsit de importanță, nici trecător. După ce mâncaseră din copacul cunoașterii binelui și a răului, au fost supuși judecării lui Dumnezeu și izgoniți din Grădina Edenului (vezi pp. 36–37).

Din cauza acțiunilor lui Adam și ale Evei, toată umanitatea a decăzut din starea de grație – sau perfecțiune – în care fusese creată. Bunătatea lor originală a fost coruptă, iar imaginea lui Dumnezeu a fost întinată. „Viața” de intimitate și prietenie cu Dumnezeu a lăsat loc „morții” din păcat și fricii și suspiciunii față de Dumnezeu; chiar și mediul de pe Pământ a avut de suferit (vezi p. 37).

Și după aceea, oamenii se nașteau să păcătuiască, iar istoria biblică oferă nenumărate dovezi ale înclinației spre păcat a omenirii. Chiar și cele mai dumnezeiești și mai nobile dintre personaje – precum Avraam,

Moise, David și Pavel – au greșit. Dar Dumnezeu nu a lăsat păcatul nesancționat și a oferit Torah – în ebraică, „instrucțiuni” – poporului lui Israel. Torah le-a oferit o modalitate de a se confrunta cu păcatul în comunitatea lor, astfel încât acesta să nu îi distrugă. Totuși, Dumnezeu era preocupat și de mântuirea omenirii, nu doar de stăvilirea păcatului. În cele din urmă, Legea avea să se dovedească inefficientă, așa că Dumnezeu a oferit un alt răspuns prin fiul său, Iisus.

Adam și Eva au fost nevoiți să trăiască cu consecințele acțiunilor lor, iar păcatul a continuat să le stăpânească familia (vezi pp. 40–41). În Noul Testament, Pavel scria că, deși întreaga omenire decăzuse din cauza păcatului lui Adam, un al doilea Adam ar putea reprezenta mijlocul prin care omenirea se va mântui (Romani 5:12–19). Acest al doilea bărbat avea nevoie – ca și primul – să fie făcut după chipul lui Dumnezeu și să fie pus în fața ispitei, dar, spre deosebire de primul, să trăiască o viață fără păcat. Iisus a trăit fără păcat și nu a meritat să moară, dar a plătit pentru păcatul omenirii. Cei care credeau în el puteau fi mântuiți în fața lui Dumnezeu și putea să se nască o nouă omenire.

„Domnul Dumnezeu l-a scos din raiul Edenului.”

FACEREA 3:23

IZGONIREA DIN EDEN

În frescă italiană din secolul al XVII-lea *Izgonirea lui Adam și a Evei din paradis*, heruvimul ține în mână o sabie pentru a-i împiedica pe Adam și pe Eva să intre în Eden, în timp ce moartea – simbolizată de un schelet – plutește deasupra lor.

ESAU ȘI DREPTUL DIN NAȘTERE
În pictura lui Guarino da Solofra (1611–1654), Esau (stânga) a renunțat la dreptul de prim născut – o moștenire mai mare – în favoarea fratelui său Iacob, pentru o farfurie de fiertură.

ÎNAINTE

Deși planul lui Dumnezeu avea să fie dus mai departe prin Avraam și fiul Sarrei, Isaac, Dumnezeu l-a binecuvântat și pe celălalt fiu al lui Avraam, Ismael, exact așa cum promisese.

URMAȘII LUI ISMAEL

Dumnezeu i-a spus lui Avraam că fiul său Ismael – a cărui mamă nu era Sarra, ci Agar << 54–55, sclava Sarrei – va avea și el parte de descendenți numeroși (Facerea 17:18-22). Ismael a avut 12 fii (la fel ca Nahor, Esau și Iacob), iar fiii lui au devenit întemeietori și conducători ai celor 12 triburi ai căror membri au trăit ca nomazi rătăcitori prin deșertul Arabiei și care au dominat rutele comerciale de pe coastă spre Egipt, Siria și Mesopotamia. Ismael însuși a trăit până la 137 de ani (Facerea 25:12-18).

NOMAZI CARE TRĂIESC ÎN DEȘERT

OAMENI

REBECA

Rebeca era o femeie cu un caracter puternic, fapt reflectat în decizia sa neîntârziată de a-și părăsi familia din Mesopotamia și de a merge cu servitorul pentru a se căsători cu Isaac și în îndrăzneala de a-i pune întrebări lui Dumnezeu despre sarcina sa agitată (Facerea 25:22). Forța Rebecăi avea și o parte urâtă, dezvăluită în modul în care a complotat pentru a obține binecuvântarea lui Isaac pentru Iacob, favoritul ei (vezi pp. 64–65). Dar a plătit, promițându-i lui Iacob că orice blestem adus de ceea ce făceau avea să cadă doar asupra ei (27:12-13). Probabil promisiunea s-a îndeplinit – nu l-a mai văzut pe Iacob după această înșelăciune.

„Isaac I s-a rugat Domnului pentru Rebeca, femeia sa, că era stearpă; și Domnul l-a ascultat, iar femeia lui, Rebeca, a zămislit.“

FACEREA 25:21

Esau și Iacob

Ca și mama sa, Sarra, și soția lui Iacob, Rebeca, era stearpă; dar, după ce Isaac s-a rugat pentru ea, aceasta a rămas încărcinată cu gemeni. Rivalitatea începută în pânțele avea să continue toată viața, cu consecințe importante.

AVRAAM o cumpărase pe Rebeca de la familia ei din nord-vestul Mesopotamiei, pentru a fi soția fiului său, Isaac, astfel încât promisiunea lui Dumnezeu făcută cu mulți ani înainte, de a avea o mare familie care să devină o mare națiune, să poată fi îndeplinită. Cu toate acestea, trecuseră douăzeci de ani de căsnicie, iar cuplul tot nu avea copii. Isaac s-a rugat pentru Rebeca și, în cele din urmă, aceasta a rămas însărcinată cu gemeni.

Un semn profetic

Sarcina Rebecăi nu a fost liniștită; cei doi copii se împingeau mereu unul pe celălalt în pânțele ei, încât aceasta l-a întrebat de Dumnezeu ce se întâmplă. Dumnezeu i-a spus că în pânțele ei se aflau două națiuni; una va fi mai puternică decât cealaltă, iar cel mai mare îl va servi pe cel mai mic.

Când i-a venit sorocul, s-au născut doi băieți. Primul născut era roșu, cu corpul acoperit de păr, așa că l-au numit Esau („Părosul”). Fratele lui s-a născut imediat după, atât de aproape de primul încât îl ținea pe Esau de călcâi, așa că l-au numit Iacob („El apucă călcâiul”). Acest început de existență va fi simbolul luptei de o viață dintre frați.

Pierderea dreptului din naștere

După ce băieții au crescut, Esau a devenit un vânător priceput, căruia îi plăcea viața în mijlocul naturii, în timp ce Iacob era mai liniștit și

prefera să stea acasă. Caracterul lor diferit a însemnat că în familie se instalase favoritismul: Isaac, căruia îi plăcea să vâneze, îl prefera pe Esau, în timp ce Rebeca îl prefera pe Iacob.

Într-o zi, Iacob gătea o fiertură, în timp ce Esau tocmai se întorsese acasă fără să aibă succes la vânătoare.

Fiindu-i foarte foame, i-a cerut lui Iacob din fiertură. Iacob a profitat de ocazie pentru a fi în avantaj față de fratele lui și i-a cerut lui Esau să îi vândă dreptul lui din naștere – privilegiile fiului prim născut. Lui Esau îi era atât de foame și mâncarea mirosea atât de bine, încât s-a întrebat la ce îi putea servi dreptul din naștere dacă mai avea puțin și murea de foame. Iacob a profitat și l-a făcut pe Esau să jure că îi va ceda dreptul din naștere. Fără să se gândească la consecințe, Esau a jurat, iar Iacob i-a dat ceva fiertură și pâine. Esau a mâncat repede și apoi a plecat, după ce renunțase la dreptul lui din naștere doar pentru a-și potoli foamea.

FIU FAVORIT

Isaac era foarte apropiat de fiul său mai mare, Esau, care era un vânător priceput și putea să aibă grijă de familie. Iată-i redați aici, într-un detaliu din spectaculoasa lucrare în bronz a lui Lorenzo Ghiberti, din secolul al XVI-lea, numită *Porțile Paradisului*.

DUPĂ

După începuturi ezitante, Isaac s-a stabilit treptat în Canaan, așezându-se, în cele din urmă, în regiunea Beer-Șeba.

SUCCES ÎN CREȘTERE

Așa cum i se întâmplase și lui Avraam înaintea lui, Isaac s-a confruntat cu o **foamete cruntă** în Canaan, făcându-l să meargă pe teritoriul lui Abimelec, regele filistean, unde a repetat înșelăciunea tatălui său și a **pretins că soția lui îi este soră** << 49. Aici, Dumnezeu a reafirmat că promisiunile față de Avraam erau și promisiuni față de Isaac și că acesta ar trebui să rămână în Canaan (Facerea 26:1-6). Isaac era un fermier de succes – șeptelul lui creștea și el devenea din ce în ce mai bogat. Acest lucru i-a provocat pe **filistenii**, care i-au blocat fântânile și s-au certat cu el pentru dreptul de adăpare a animalelor (26:12-22). Până la urmă, Isaac s-a mutat la Beer-Șeba, unde

Dumnezeu i-a apărut din nou și a confirmat binecuvântarea promisă lui Avraam << 50–51. Abimelec și-a dat seama că era mai bine să îl aibă pe Isaac aliat decât dușman, așa că i-a propus un tratat, cu care Isaac a fost de acord.

PĂSTOR ÎNGRIUINDU-ȘI TURMELE

ÎNAINTE

Vederea din ce în ce mai slabă a lui Isaac este un simbol al efectelor Căderii.

SUFERINȚE FIZICE

Când Adam și Eva s-au răsculat împotriva lui Dumnezeu << 36-37, lumea a început să își piardă perfecțiunea în care o crease Dumnezeu. Omenirea a trăit consecințele, inclusiv apariția suferințelor, a bolilor fizice și a morții (Facerea 3:16-19). Multe culturi ale lumii antice vedeau boala ca o reflectare a nemulțumirii lui Dumnezeu sau a zeilor. Deși Biblia descrie uneori boala ca pe judecata lui Dumnezeu – de exemplu, acele „plăgi mari și grele” care au apărut în casa faraonului după ce a luat-o pe soția lui Avram, Sarai, la el în harem << 49 (Facerea 12:17) –, o descrie și ca pe o consecință a vieții într-o lume acum imperfectă. Vederea din ce în ce mai slabă a lui Isaac este unul dintre primele exemple din Biblie de suferințe fizice.

„Din roua cerului și din grăsimea pământului să-ți dea Dumnezeu... Slujească ție popoare, închine-se căpeteniile înaintea ta.”

FACEREA 27:28,29

Binecuvântare de tată

Favoritismul manifestat de Isaac și de Rebeca pentru câte unul dintre fiii lor a culminat când Rebeca l-a ajutat pe Iacob să îl păcălească pe Isaac, ca să îi dea binecuvântarea care avea să îl transforme în viitorul conducător al tribului său.

DÂNDU-ȘI SEAMA că îmbătrânește și că îl lasă vederea, Isaac a trimis după fiul lui favorit, Esau. I-a cerut lui Esau să vâneze un animal și să i-l gătească, după care avea să îi dea binecuvântarea ca fiu prim născut.

O mamă intrigantă

După ce Esau a plecat, Rebeca, auzind conversația, i-a spus lui Iacob – pe care îl iubea mai mult decât pe Esau – să aleagă niște capre din turmă astfel încât ea să îi

prepare lui Isaac mâncărurile favorite. După aceea, Iacob putea să i le ducă în locul lui Esau și să obțină binecuvântarea lui Isaac înainte ca Esau să se întoarcă.

Iacob avea îndoilei privind planul; la urma urmelor, poate că Isaac nu mai vedea bine, dar dacă îl atingea? Esau era păros, dar Iacob avea pielea netedă. Dacă înșelăciunea avea să fie descoperită, Iacob se temea

că urma să se aleagă cu un blestem mai degrabă decât cu o binecuvântare. Mama lui i-a răspuns că avea să ia asupra ei orice blestem și l-a îndemnat să facă așa cum îi spusese. A luat hainele cele mai bune ale lui Esau și l-a îmbrăcat pe Iacob și i-a acoperit mâinile și gâtul cu piele de capră, pentru a le face păroase la atingere.

Apoi l-a trimis la Isaac cu mâncarea cu carne și cu pâine, pregătite cum îi plăceau lui Isaac.

Un tată înșelat

Când a intrat Iacob, din cauza vederii sale slabe Isaac a întrebat cine este. Iacob a zis: „Eu sunt, Esau, întâiul-tău-născut” (Facerea 27:19). În cel mai bun caz era o jumătate de adevăr, pentru că, deși nu era Esau, era fiul care avea dreptul din naștere al primului născut, pentru că Iacob îl cumpărase de la Esau (25:29-34). Isaac era suspicios, așa că l-a întrebat cum de găsise vânatul atât de ușor. Iacob a răspuns pios că îl ajutase Dumnezeu. Îndoindu-se că era vocea lui Esau, Isaac i-a spus să

MOMENTUL ÎNȘELĂCIUNII

Orb și confuz, Isaac – redat aici de pictorul olandez Govaert Flinck (cca 1638) – a fost păcălit de fiul său mai mic, Iacob, pentru a-i da binecuvântarea menită primului său fiu, Esau.

se apropie ca să-l poată atinge. Totuși, acest lucru l-a făcut și mai confuz: vocea părea a lui Iacob, dar mâinile păreau ale lui Esau. A întrebat din nou dacă era Esau, iar Iacob i-a spus că da. Așa că Isaac a mâncat mâncarea și l-a chemat pe fiul său mai aproape, ca să-l binecuvânteze. Când Iacob s-a apropiat, mirosul hainelor lui Esau l-a convins, în cele din urmă. I-a dat binecuvântarea, rugându-se ca pământul fiului lui să fie fertil, ca națiile să îl servească și ca frații lui să îl recunoască drept conducător. Isaac a făcut posibilă fără să vrea revelația anterioară a lui Dumnezeu în fața Rebecăi, căreia îi spusese că geamănul mai mare avea să îl servească pe cel mai mic (25:23).

Un frate distrus

Abia plecase Iacob, când a intrat Esau cu mâncarea lui, gata de binecuvântare. Isaac a întrebat cine este și, când Esau i-a răspuns, Isaac a știut că se întâmplase ceva groaznic. Pe cine binecuvântase?

„Nu mi-ai păstrat și mie o binecuvântare?”

FACEREA 27:36

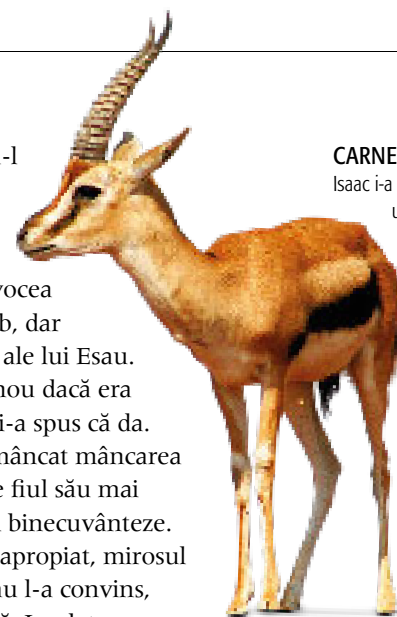
ANALIZĂ

BINECUVÂNTĂRI

Binecuvântările – și opusul lor, blestemele – erau luate în serios în vremurile biblice ca lucruri care aveau o putere reală de a face să se întâmple ceea ce se enunța. Odată rostită, se credea că o binecuvântare nu putea fi revocată, atât de mare era puterea cuvintelor sale. Însuși Dumnezeu era sursa binecuvântărilor, dar oamenii credeau că se puteau ruga și puteau transfera acea binecuvântare altora, împărtășind prezența lui Dumnezeu sau favorurile ori ajutorul acestuia. O binecuvântare era adesea însoțită de un festin, așa că nu a fost nimic neobișnuit ca Isaac să îi ceară lui Esau să îi prepare ceva de mâncare. Binecuvântările de pe patul de moarte erau deosebit de solemne și respectarea lor era obligatorie, mai ales dacă erau date de un patriarh. Noul Testament îl prezintă pe Iisus ca pe binecuvântarea cea mai mare. În arta creștină, Iisus este reprezentat adesea cu mâna dreaptă ridicată – un semn de binecuvântare.

CARNE DE VÂNAT

Isaac i-a cerut lui Esau să se ducă să vâneze un animal sălbatic, cum ar fi o gazelă; acest tip de carne nu era mâncat zilnic de familie, așa că i-a cerut lui Esau să prepare o masă foarte specială, înainte să îi dea binecuvântarea.

Esau a plâns, visul lui de viitor era spulberat, și l-a implorat pe tatăl său să îl binecuvânteze și pe el. În cele din urmă, Isaac și-a dat seama că Iacob îl

înșelase. Esau era furios: nu numai că Iacob câștigase dreptul lui din naștere, dar acum primise și binecuvântarea tatălui lor. Lui ce-i mai rămănea? Dar Isaac îi dăduse deja binecuvântarea patriarhală lui Iacob și aceasta nu putea fi revocată (vezi caseta jos). În ciuda rugămintelor disperate ale fiului său, tot ce a putut face a fost să îi spună lui Esau că viața îi va fi grea și pământul infertil și că va fi condus de fratele său; dar că va veni o zi când urmașii lui vor înlătura această stăpânire – chiar dacă acest lucru se va întâmpla peste alte sute de ani (4 Regi 8:20-22).

SIMBOLURI

GESTUL MÂINILOR

Binecuvântările erau adesea date prin așezarea mâinilor pe capul celui binecuvântat – un simbol de transmitere a prezenței lui Dumnezeu, a binecuvântării sau a puterii. Gestul putea să simbolizeze și alegerea de către Dumnezeu a unei persoane pentru a face un lucru (vezi Numerele 27:18-23; Faptele 13:1-3). Iisus și-a așezat mâinile asupra copiilor pentru a-i binecuvânta (Marcu 10:16). Sfântul Duh era primit adesea prin gestul așezării deasupra a mâinilor (Faptele 8:17; 9:17; 19:6).

GESTUL BINECUVÂNTĂRII

DUPĂ

Esau a fost atât de furios, încât a pus la cale să îl ucidă pe Iacob după moartea lui Isaac (Facerea 27:41), așa că Rebeca l-a trimis pe Iacob departe.

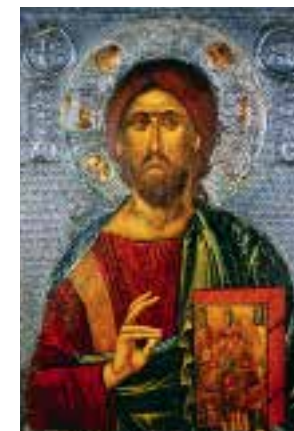
REBECA ÎL PROTEJEAZĂ PE IACOB

Rebeca a planuit să îl trimită pe Iacob la fratele ei, Laban, în Haran. I-a spus lui Isaac că era dezgustată de soțiile hitite ale lui Esau –

AȘEZARE ÎN HARAN, MESOPOTAMIA

care erau „străine” descendente din Canaan – și că, dacă Iacob avea să se însoare tot cu o hitită, viața ei va fi de nesuportat. Isaac a fost de acord să îl trimită să își găsească soție din rândurile propriului lor popor. Când Esau a auzit vestea, și-a luat o altă soție, din casa lui Avraam – pentru a câștiga aprobarea tatălui său (28:6-9). Lupta dintre frați va fi reflectată de lupta dintre descendenții lor, Edom și Israel 78 >>.

IISUS CU MÂNA DREAPTĂ RIDICATĂ

FACEREA 28:10–22

Scara lui Iacob

Cum Isaac fusese înșelat, iar Esau era furios, Rebeca a aranjat să îl trimită pe Iacob la familia sa, în Mesopotamia. Iacob nu știa dacă promisiunile lui Dumnezeu față de Avraam aveau să fie valabile și pentru el, după tot ceea ce făcuse. O întâlnire cu Dumnezeu în timpul călătoriei sale avea să îi ofere răspunsul.

CĂLĂTORIA LUI IACOB a fost lungă – de circa 725 km – și a avut nevoie de multe opriri peste noapte. Una dintre aceste opriri îi va schimba viața. Iacob se instalase pentru a-și petrece noaptea, cu o piatră sub cap drept pernă. După ce a adormit, a avut un vis despre o scară: baza sa era pe Pământ, iar capătul ajungea în ceruri, cu îngeri urcând și coborând. La capătul de sus stătea Dumnezeu, care a spus: „Eu sunt Domnul, Dumnezeul lui Avraam, părintele tău, și Dumnezeul lui Isaac” (Facerea 28:13). Apoi, Dumnezeu i-a promis lui Iacob că îi va da pământul pe care stătea atunci, că va face ca urmașii lui să fie la fel de răspândiți ca pulberea pământului și că, prin ei, va binecuvânta toată lumea de pe Pământ – o reafirmare a promisiunii făcute lui Avraam. Apoi, Dumnezeu a adăugat ceva surprinzător: „Iată, Eu cu tine sunt și te voi păzi oriunde vei merge; te voi întoarce în țara aceasta și nu te voi părăsi până nu voi plini toate câte ți-am spus” (28:15).

Iacob s-a trezit și i s-a făcut frică, pentru că și-a dat seama că Dumnezeu era acolo și că el nu fusese conștient de asta și că acela era un loc sfânt, casa lui Dumnezeu,

chiar poarta cerurilor. A doua zi, devreme, a luat piatra pe care o folosisese ca pernă și a ridicat-o pe post de stâlp, ungând-o cu ulei. A schimbat numele locului din Luz în Betel, „Casa lui Dumnezeu”. Apoi a făcut un jurământ – dacă Dumnezeu avea să fie cu el și avea să-l păzească pe parcursul călătoriei și îi va permite să se întoarcă în siguranță acasă, atunci Domnul va fi Dumnezeul său, acela va fi un loc sfânt pentru totdeauna și îi va da lui Dumnezeu o zecime din tot ce primea. După aceea, și-a continuat drumul.

Acest eveniment a reprezentat un moment cheie pentru Iacob, în primul rând pentru că și-a dat seama că Dumnezeul strămoșilor lui putea să fie și Dumnezeul lui și, în al doilea rând, pentru că înțelegea acum că se putea întâlni oriunde cu Dumnezeu. Visul îi dezvăluise legătura dintre Dumnezeul din ceruri și oamenii de pe Pământ. Îi arătase că Dumnezeul care spusese că era cu el și că nu îl va părăsi, care avea să vegheze asupra lui oriunde ar fi mers și care avea să îl aducă înapoi în Canaan nu era un simplu zeu al locului. Putea fi găsit oriunde și putea merge oriunde cu poporul lui – o revelație crucială.

„El nu-i altceva decât casa lui Dumnezeu; aceasta este poarta cerului!”

FACEREA 28:17

O SCARĂ CĂTRE RAI

Scara lui Iacob, acuarelă de William Blake (1757–1827), îl înfățișează pe Iacob dormind pe o piatră. Deasupra lui, o scară eterică din aur se desfășoară până la cer, cu îngeri pe treptele ei croindu-și drum către și de la cer spre Pământ.

Cele Zece Porunci

De la salvarea lor din Egipt, israeliții se bucuraseră de grija și de protecția lui Dumnezeu; acum, ei aveau să îl întâlnească, fapt care îi va schimba pentru totdeauna. Dumnezeu era pe cale să se arate, transformându-i în propriul popor și dându-le legi după care să trăiască.

LA TREI LUNI după ce plecaseră din Egipt, israeliții au ajuns la Muntele Sinai, unde Dumnezeu i se arătase pentru prima dată lui Moise (vezi pp. 92–93). În prima dintre cele câteva ascensiuni care vor avea loc în următoarele zile, Moise s-a urcat pe munte pentru a se întâlni cu Dumnezeu. Dumnezeu i-a spus lui Moise că, dacă israeliții îl ascultau pe Dumnezeu și își îndeplineau partea de legământ, aveau să devină „popor ales dintre toate neamurile... preoție împărătească și neam sfânt” (Ieșirea 19:5,6). Moise a dus mesajul lui Dumnezeu la oameni, întorcându-se cu acordul conducătorilor de a se supune. Atunci, Dumnezeu a promis că i se va arăta lui Moise în mod miraculos (o „teofanie”), în cea de a treia zi. Oamenii s-au purificat în așteptarea a ceea ce avea să se întâmple. În a treia zi, ca din neant, a tunat, a fulgerat, s-a arătat un nor gros și s-a auzit un sunet puternic de trambiță. Oamenii au început să tremure, dar Moise i-a condus la poalele muntelui, care era acoperit de fum pentru că Dumnezeu cobora înconjurat de foc. Dumnezeu l-a chemat pe Moise din nou în vârful

dar l-a trimis jos pentru a spune că nu trebuie urmat de nimeni în afară de Aaron. Moise s-a întors pe munte, iar Dumnezeu i-a dat poruncile care aveau să îi ajute poporul mântuit să trăiască în libertate:

„Să nu ai alți Dumnezei în afară de mine.
Să nu-ți faci chip cioplit, și nici vreo asemănare cu ceva din câte sunt în cer, acolo sus, ori din câte sunt pe pământ, aicea jos, ori din câte sunt în apele de sub pământ...
Să nu ieși numele Domnului, Dumnezeului tău, în deșert...
Adu-ți aminte de ziua odihnei, ca s-o sfințești...
Să nu ucizi.
Să nu te desfrânezi.
Să nu furi.
Să nu mărturisești strâmb împotriva aproapelui tău.
Să nu râvnești... la nimic din câte sunt ale aproapelui tău.” (Ieșirea 20:3-17)

Cunoscute în ebraică drept cele „Zece Cuvinte”, cele Zece Porunci sunt singurele rostite direct poporului de către Dumnezeu. Ele stau la baza legilor evreiești și au format coloana vertebrală a civilizației iudeo-creștine.

„Eu sunt Domnul,
Dumnezeul tău...
Să nu ai alți dumnezei
în afară de Mine.”

IEȘIREA 20:2,3

PRIMIREA LEGII
În *Moise cu Tablele Legii* (cca 1600–1610), de Guido Reni, Moise primește tablele de piatră scrise, la o zi după ce poruncile și legile îi fuseseră transmise prin viu grai de către Dumnezeu (Ieșirea 24).

Legile lui Dumnezeu

După ce a dat cele Zece Porunci, Dumnezeu a aplicat poruncile vieții de zi cu zi a lui Israel. El a promis că îngerul lui va pregăti drumul pentru israeliți și a făcut un legământ cu ei pentru a pecetlui înțelegerea în privința legilor pe care le trimisese.

DUPĂ CE DUMNEZEU a dezvăluit cele Zece Porunci pe Muntele Sinai, israeliții și-au dat seama că era diferit de toți ceilalți zei pe care îi cunoșteau. Dumnezeu le-a spus că acest lucru ar trebui să se reflecte în modul în care îl venerau. În special, nu ar trebui să existe altare

sofisticate sau idoli, doar altare simple din pământ sau pietre neșlefuite. Dumnezeu i-a dat instrucțiuni lui Moise pentru Israel și despre modul în care ar trebui să trăiască poporul. Instrucțiunile erau un amestec de porunci și de interdicții, acoperind probleme sociale, morale și religioase.

Legi pentru Israel

Slavia avea să fie permisă, dar doar pentru a plăti o datorie și doar pentru șapte ani (21:2-11). Rănirea unei persoane urma să fie pedepsită în mod legal, după caz (21:12-35), iar proprietatea era protejată de furt sau de neglijență – pentru pierderea acesteia, aveau să se dea despăgubiri (22:1-15). Cei vulnerabili nu trebuiau abuzați, pedepse speciale fiind stabilite pentru cei care făceau rău văduvelor, orfanilor, refugiaților sau celor săraci (22:21-24). Justiția urma să fie exercitată cu imparțialitate și integritate (23:1-9). Toată lumea, inclusiv sclavii și animalele, avea dreptul de a se odihni de Sabat; chiar și pământul trebuia să fie lăsat să se odihnească, nefiind folosit în fiecare al șaptelea an (23:10-13). Aveau să fie celebrate trei sărbători (23:14-19): a Azimelor (numită mai târziu Paște sau *Pesach*), a Secerișului (numită ulterior a Săptămânilor sau *Șavuot* ori Rusalii) și a Corturilor (numită mai apoi a Tabernacolelor sau *Sucot*). Fiecare era o ocazie ca omul obișnuit să stea lângă Dumnezeu.

Apoi Dumnezeu i-a spus lui Moise că avea să trimită un înger care să îi păzească și să îi conducă pe israeliți

LOCUL LUI DUMNEZEU

Vârful de granit de 2.300 m al Muntelui Sinai (Jebel Musa) este considerat locul în care Dumnezeu i-a dat lui Moise cele Zece Porunci și, ulterior, legile detaliate după care aceștia urmau să trăiască.

în călătoria lor spre Pământul Făgăduinței. I-a spus că, dacă poporul îi ascultă pe el și pe îngerul lui și continuă să îl venereze doar pe Dumnezeu, avea să îi aducă pe tărâmul amoriților, hitiților, ferezeilor, canaaneenilor și

iebusenilor și că „Eu îi voi stârpi” (23:23), astfel încât israeliții să poată intra în posesia ținutului promis lui Avraam. Apoi Dumnezeu i-a spus lui Moise să se întoarcă mai târziu la munte, cu fratele lui, Aaron, cu fiii lui Aaron, Nadab și Abiud, și cu cei 70 de bătrâni ai lui Israel. Moise a coborât muntele și le-a spus oamenilor tot ce îi zisese Dumnezeu și aceștia au fost

„Apoi a luat Cartea Legământului și a citit-o în auzul poporului; iar ei au zis: «... le vom asculta!»“

IEȘIREA 24:7

ISTORIE ȘI CULTURĂ

CODUL LUI HAMMURABI

Până la jumătatea secolului al XV-lea î.Hr., utilizarea codurilor de legi era bine stabilită. Stela lui Hammurabi este un monolit de piatră de 2,4 m înălțime, inscripționat cu vechiul cod de legi babilonian, din secolul al XVIII-lea î.Hr. Partea sa superioară conține un basorelief al regelui primind

investitura de la Shamash, zeul babilonian al soarelui, al legilor și al justiției. Există multe paralele cu legile evreiești, mai ales în ce privește furtul și adulterul și ideea de „ochi pentru ochi” (Ieșirea 21:24), dar legea evreiască este legată intim de relația lui Dumnezeu cu poporul său.

STELA DE BAZALT A REGELUI BABILONIAN HAMMURABI

„Domnul l-a chemat pe Moise în vârful muntelui.“

IEȘIREA 19:20

de acord că „Toate cuvintele pe care le-a grăit Domnul le vom face și le vom asculta!” (24:3). Moise a notat toate cuvintele lui Dumnezeu, iar, a doua zi dimineată, a construit un altar la poalele muntelui. Acolo a condus poporul într-o ceremonie a legământului. A luat ce scrisese, acum numit „Cartea Legământului” (24:7), și a citit poporului, care a fost de acord cu legile lui. Legămintele erau întotdeauna pecetluite cu sânge (vezi pp. 58–59), așa că Moise a luat sângele unui taur de sacrificiu și a stropit cartea, spunând: „Acesta este sângele Legământului pe care Domnul l-a încheiat cu voi...” (24:8).

Apoi Moise s-a întors la munte cu fratele său, cu fiii acestuia și cu cei 70 de bătrâni, unde „au văzut locul unde stătea Dumnezeu lui Israel” (24:10) și au mâncat în prezența lui, pecetluind și în acest fel legământul.

Dumnezeu i-a spus lui Moise să meargă și mai sus pe munte, pentru a lua tablele de piatră pe care Dumnezeu scrisese poruncile și legea. Pe măsură de Moise urca, slava Domnului se așeza peste Muntele Sinai sub forma unui nor. În a șaptea zi, Dumnezeu l-a chemat pe Moise din nor, care de la poalele Muntelui Sinai părea o vâlvătaie de foc. Moise a intrat în nor și a urcat muntele, unde a stat 40 de zile și 40 de nopți (vezi pp. 110–111).

COD DE LEGI

Acest sul de Torah scris de mână, cunoscut ca Sefer Torah, provine de la Heichel Shlomo, principală sinagogă din Ierusalim, unde este folosit la citirea rituală a Torah. Pergamentul este încadrat într-o cutie din lemn, iar capetele lui sunt cusute de role de lemn, astfel încât sulul să poată fi citit.

Rimmonim, sau rodii, din argint decorează capetele superioare ale rolelor din lemn, cunoscute sub numele de Copacii Vieții.

„Coroana Legii” semnifică suveranitatea maiestuoasă a legii.

O Sefer Torah este făcută din pergament și fir cușer, special tratat, și scrisă cu o pană cioplită de mână, tot cușer.

LISTE

PROBLEME SOCIALE ÎN TORAH

- 1 Dreptul la siguranță personală (Ieșirea 21:12-36)
- 2 Femeile nu vor fi exploatate (Ieșirea 21:7-11, 22-32)
- 3 Proprietatea personală poate fi apărută (Ieșirea 22:1-15)
- 4 Muncitorii trebuie să fie plătiți (Deuteronomul 24:14,15)
- 5 Cei lipsiți de putere nu trebuie exploatați (Ieșirea 22:21-27)
- 6 Judecătorii trebuie să facă judecăți drepte (Deuteronomul 19:15-19)
- 7 Pedepsa trebuie să fie adecvată (Deuteronomul 25:1-3)
- 8 Căsnicia trebuie să fie onorată (Ieșirea 20:14)
- 9 Odihna de Sabat ar trebui să fie pentru toată lumea (Ieșirea 20:8-11)
- 10 Conducătorii nu sunt mai presus de lege (Deuteronomul 17:18-20)
- 11 Bunăstarea animalelor este importantă (Deuteronomul 22:4,6,7,10)
- 12 Onestitatea este mai presus de orice (Deuteronomul 25:13-16)

DUPĂ

Mulți evrei respectă literal instrucțiunile lui Dumnezeu de a-și lega poruncile lui de mână și de frunte.

TEXTELE TEFILLIN

Deuteronomul spune că Dumnezeu le-a zis oamenilor că trebuie să își amintească de poruncile lui și „să le legi ca semn la mână și neclintite să îți fie înaintea ochilor” (6:8). Unii evrei își leagă pe brațul stâng și pe frunte, pentru rugăciunea de dimineată, cuburi din piele neagră, sau Tefillin, conținând suluri de pergament cu texte din Torah. Patru texte biblice menționează acest sfat al lui Dumnezeu: două din Ieșirea (13:1-10, 11-16) și două din Deuteronomul (6:4-9; 11:13-21).

RABIN PURTÂND TEFILLIN LA RUGĂCIUNE

Apariția Domnului pe Muntele Sinai a avut un efect puternic asupra israeliților.

MOISE VORBEȘTE PENTRU OAMENI

În timp ce Moise și fratele său Aaron primeau cele Zece Porunci de la Dumnezeu în a treia zi (Ieșirea 19:16-25), oamenii au rămas la poalele muntelui. Ei au putut **vedea și auzi manifestarea prezenței lui Dumnezeu** prin tunetul, fulgerul, fumul și sunetul puternic al trâmbiței care veneau de pe munte.

Oamenii s-au înfricoșat și au început să tremure. Stând la distanță, au implorat:

„Vorbește-ne tu, dar Dumnezeu să nu vorbească spre noi, ca nu cumva să murim” (20:19).

Moise le-a spus: „Îndrăzniți, că iată de ce-a venit Dumnezeu la voi: ca să vă pună la-ncercare, ca să fie frica Lui întru voi pentru ca voi să nu păcătuți” (20:20). S-a întors la munte, unde Dumnezeu i-a spus legile pe care trebuia să le respecte Israel.

MOISE PRIMEȘTE CELE ZECE PORUNCI, TAPISERIE DIN SECOLUL AL XV-LEA

REGATUL DIVIZAT

„Ieroboam... nu s-a întors de la răutățile lui... Faptul acesta s-a socotit păcat pentru casa lui Ieroboam, spre nimicire și spre stingere de pe fața pământului.“

3 REGI 13:33,34

ILIE CHEAMĂ FOCUL DIN CER

În această tapiserie de secol XVI, din Bruxelles, Belgia, profetul Ilie îi provoacă și îi învinge pe preoții falsului zeu Baal, într-o competiție a ofrandelor. Odată cu victoria sa, Ilie a pus capăt și secetei care afecta Israelul.

EGATUL PESTE CARE AU DOMNIT David și Solomon

s-a destrămat când Roboam, moștenitorul lui Solomon, a urcat pe tron. Relația dintre cele două regate care au apărut – Iuda în sud și Israel în nord – a fost în principal

tensionată și a dus frecvent la acțiuni ostile. Schisma a ridicat întrebări cruciale de natură politică și spirituală. Povestea celor două regate și a destinului lor fluctuant este redată în Cărțile Regilor (de la 3 Regi 12 la 4 Regi 25) și este reluată, cu accente puse diferit, în Paralipomena (2 Paralipomena 10–36).

După moartea lui Solomon, oamenii aparținând triburilor din nord au făcut o petiție către moștenitorul lui, Roboam, prin care îi cereau să mai elimine din povara grea a taxelor și a muncii sclavilor pe care le impusese tatăl lui. Neimpresionat, Roboam i-a amenințat cu un regim chiar mai aspru – rezultatul fiind că aceste zece triburi din nord s-au revoltat, s-au separat de regatul cu capitala la Ierusalim și l-au invitat pe Ieroboam să le fie conducător în regatul de nord al Israelului.

REGATUL ISRAEL

Israelul s-a dovedit un regat fragil, condus de o serie de regi care, în majoritate, au „făcut ceea ce este rău în ochii Domnului” (3 Regi 16:25). Aceștia și-au înființat locuri alternative de rugăciune (pentru că se separaseră de Templu, singurul loc central legitim de rugăciune din regatul unificat) și, mai semnificativ, au căzut adesea sub influența venerării lui Baal – idolatrie care a fost condamnată de profetul Ilie.

Mare parte a istoriei sale, Israelul a fost condus de casa lui Ahab, a cărei capitală era Samaria. Deși Israelul s-a aliat uneori cu Iuda împotriva unui dușman comun, s-a aflat frecvent în conflict cu foștii concetățeni.

Localizarea Israelului îl făcea vulnerabil în fața atacurilor, așa că a căutat constant protecție din partea națiunilor mai puternice, adesea plătind un cost al independenței sale. După doar ceva mai mult de 200 de ani, sfârșitul regatului Israel a fost adus de Asiria, lucru văzut în Biblie ca o plată meritată pentru faptul că trădase legământul cu Dumnezeu.

REGATUL IUDA

Cele două triburi sudice rămase sub conducerea lui Roboam au considerat acțiunile triburilor nordice un dezastru spiritual. Au considerat că separatiștii se revoltă împotriva planului promis de Dumnezeu de a înființa dinastia conducătoare a lui David din locul ales de el, Muntele Sion (Ierusalim). Dar, de-a lungul timpului, conducătorii și oamenii din Iuda au demonstrat și ei grade diferite de credință în Dumnezeu și niveluri variate de ascultare față de legământ. În ciuda unei renașteri spirituale târzii sub Iosia, Dumnezeu a invocat termenii disciplinari ai legământului și au fost trimiși într-o lungă perioadă de exil în Babilon.

Iuda va supraviețui ca regat independent mai mult de un secol față de Israel și – spre deosebire de Israel –, după exil, poporul din Iuda își va recăpăta pământul.

SIGILIU REGAL

Acest sigiliu, despre care se crede că a aparținut unuia dintre miniștrii lui Ieroboam, are inscripționat numele regelui alături de imaginea unui leu care rage – un simbol al regatului Iuda. Ieroboam a devenit primul rege al regatului de nord al lui Israel, după separarea acestuia de regatul Iuda.

Israel și Iuda se separă

Triburile din nord, reprezentate de Ieroboam, i-au cerut lui Roboam să ușureze din poverile domniei lui Solomon. Când Roboam a refuzat, acestea s-au rupt de țară și au format regatul separat Israel, marcând sfârșitul regatului unit.

SOLOMON CONDUSESE întregul Israel și domnia sa adusesse mari progrese în cultură, ca prosperitate și teritoriu. Dar progresul costase mult, iar oamenii suferau din cauza taxelor mari și a muncii pe care trebuiau să o presteze. Înainte de moartea

lui Solomon, existase o stare de nemulțumire, dar, după moartea lui, Roboam, moștenitorul lui, a luat unele decizii care aveau să facă viața oamenilor și mai grea.

Roboam acceptă sfaturi

Curând după ce Roboam a devenit rege, Ieroboam, unul dintre foștii dregători ai tatălui său, s-a întors din Egipt și, în numele poporului, i-a cerut ajutorul lui Roboam: „Tatăl tău ne-a îngreuiat jugul; dar tu, acum, ușurează ceva din asprele sarcini puse de tatăl tău și ceva din jugul cel greu pe care l-a pus asupra-ne, iar noi îți vom sluji” (3 Regi 12:4).

Roboam a promis că se va sfătui și i-a cerut lui Ieroboam să se întoarcă după trei zile. Consilierii tatălui său l-au sfătuit să

accepte cererea. Însă Roboam avea rezerve și s-a consultat cu un grup de sfetnici mai tineri și mai puțin experimentați al căror sfat contrar l-a ascultat – adică să urmeze linia mai dură și, mai degrabă decât să ușureze povara, să amenințe cu creșterea ei.

Regatul se sparge în două

Când Ieroboam și poporul au auzit acest răspuns inflexibil și și-au dat seama că regele nu avea să îi asculte, s-au întors înfrânți acasă. Regele l-a trimis pe Adoniram, sfetnicul civil responsabil cu munca forțată, să colecteze taxele; poporul a răspuns prin lapidarea lui Adoniram, Roboam însuși abia scăpând cu viață. Revolta plutea

în aer. Ieroboam a devenit rapid liderul revoltei, iar oamenii din cele zece triburi s-au adunat pentru a-l face regele lor. Totuși, două dintre triburi, Iuda și Veniamin, i-au rămas loiale lui Roboam, marcând finalul regatului unit.

Regatul divizat

Triburile din nord și-au stabilit inițial capitala la Sichem, iar cele două triburi din sud au continuat să folosească

Ierusalimul drept reședință principală a regatului. Din acel moment, regatul de nord a fost cunoscut sub numele de Israel, iar cel din sud, de Iuda. Ieroboam și-a dat seama că poporul lui avea nevoie de noi centre de rugăciune, încât să nu fie nevoit să viziteze Templul din

Ierusalim. El a făcut doi viței din aur și le-a construit altare la Dan și Betel. Apoi a numit preoți și a introdus noi sărbători religioase. Acțiunile lui au confirmat ideea regatului Iuda că triburile care se separaseră nu erau doar împotriva dinastiei lui David, ci se răsculasera și împotriva legământului cu Dumnezeu.

„Așa s-a lepădat Israel de casa lui David până-n ziua de azi.”

3 REGI 12:19

MAREA ÎMPĂRȚIRE

După cum se relatează în 3 Regi 12, națiunea lui Israel s-a împărțit în două regate, Israel și Iuda, după moartea lui Solomon. Israel era mai mare ca populație și dimensiuni și avea cel mai fertil teren dintre cele două regate.

DUPĂ

Noua religie a lui Ieroboam a adus condamnarea din partea a doi profeți.

PROFETUL DIN IUDA

În timp ce Ieroboam conducea rugăciunea în fața vițelului de aur de la Betel, un profet din Iuda a spus că viitorul rege, Iosia, avea să **eradiceze o asemenea idolatrie 232-233 >>**. Ieroboam a arătat cu degetul spre profet și a poruncit să fie arestat, dar mâna i-a paralizat și a trebuit să implore să fie vindecat. Profetul a avut un sfârșit violent: în drum spre casă, a fost **ucis de un leu**.

AHIA PROFETEȘTE DIN NOU

Când Ahia s-a îmbolnăvit, Ieroboam și-a trimis soția cu un dar. Deși orb, Ahia și-a identificat vizitatorul și a **trimis un mesaj pentru Ieroboam**: din cauza lipsei de credință în Dumnezeu, **dinastia lui se va prăbuși, iar casa lui va cunoaște tragedia**.

SACRIFICIU PENTRU VIȚELUL DE AUR DIN BETEL

AROGANȚA LUI ROBOAM

Desenul din 1530 al lui Hans Holbein II descrie pe Roboam care a ignorat sfatul sfetnicilor tatălui său și a continuat să impună taxe extrem de mari asupra poporului lui Israel, rezultatul fiind o revoltă.

ÎNAINTE

Divizarea regatului a fost prevestită de Ahia, profetul.

O PROFEȚIE PENTRU IEROBOAM

Ieroboam a fost unul dintre dregătorii lui Solomon. El **s-a răsculat împotriva lui Solomon << 178-179** și a fugit în Egipt, dar a primit un mesaj de la profetul Ahia. Acesta prezicea că regatul lui Solomon va fi împărțit în două, cu zece triburi de o parte și două de alta, și că Ieroboam va conduce cele zece triburi. Diviziunea avea să fie **pedeapsa lui Dumnezeu pentru lipsa de loialitate a poporului său**. Dar, datorită legământului cu David, Dumnezeu avea să continue dinastia lui David la Ierusalim. Lui Ieroboam i s-a promis că, dacă îi rămânea credincios lui Dumnezeu, **dinastia lui avea să reziste**.

ANALIZĂ

REGATUL DIVIZAT

Divizarea a avut implicații pentru supraviețuirea economică și politică a națiunilor separate, dar Biblia este interesată de istoria lor spirituală. În Regi, istoriile regatelor Israel și Iuda se întrepătrund, dar Paralipomena povestește totul din punctul de vedere al regatului Iuda.

Israelul este prezentat drept cel care a rupt legământul lui Dumnezeu, devenind un loc al rugăciunii impure și al altor practici malefice. Iuda i-a rămas credincioasă lui Dumnezeu și a continuat să aibă regi descendenți ai lui David, conducătorul ales de Dumnezeu. Iuda considera Ierusalimul, orașul ales al lui Dumnezeu, singurul centru adevărat de rugăciune.

VENIREA LUI MESIA

„Duhul Domnului e peste Mine, pentru că El M-a uns;
El M-a trimis să le binevestesc săracilor, să-i vindec
pe cei zdrobiți la inimă, robilor să le vestesc libertate
și orbilor vedere, să vestesc anul bineprimit al Domnului...”

ISAIA 61;1,2

FECIOARA ȘI PRUNCUL

În *Madona umilinței* (cca 1390), de Lippo di Dalmasio, Fecioara care stă jos are o „coroană” din 12 stele, ca în descrierea Femeii Apocalipsei din Cartea Apocalipsei, al cărei fiu este mântuitorul ce aduce un mileniu de pace.

REME DE SECOLE ÎNAINTE DE APARIȚIA lui Iisus, Israel fusese un popor al suferinței și al dorului. Drama eliberării lui din sclavie părea fără sfârșit. Dumnezeu îl alesese, îl salvase din Egipt și îi dăduse Legea și pământul. Îl alungase pentru neascultarea lui cronică, dar, apoi (respectându-și promisiunea), îl adusese înapoi. Acum, refăcut după exilul în Babilon și readus pe pământul pe care Dumnezeu li-l dăduse strămoșilor lui, poporul lui Iuda era în fața altor obstacole dificile. Oare viața dusă sub o întregă serie de opresori – Persia, Grecia și acum Roma – era chiar ceea ce promisese Dumnezeu?

Aceste frustrări nu erau singura îngrijorare a lui Israel. Evreii care doreau cu adevărat să trăiască după Legea lui Dumnezeu se uitau la propriii conducători și vedeau numai compromisuri și lipsă de Dumnezeu.

În spatele acestor dezamăgiri ardea o speranță adâncă. Același Dumnezeu care îi dăduse lui Israel Legea și pământul, credeau ei, avea să își finalizeze planul dându-i marele mântuitor: Mesia.

care avea să aducă vești bune pentru săraci, să îi vindec pe cei cu inima frântă și să îi elibereze pe captivi și pe cei aflați în întuneric și acestora „... să li se dea în Sion slavă în loc de cenușă, ungere de veselie celor întristați, podoabă de slavă în loc de duh al măhnirii” (Isaia 61:3).

Când acest Mesia mult așteptat avea să vină, în cele din urmă, avea să readucă Israelul acolo unde dorise Dumnezeu să fie acesta.

CEL UNS

Scripturile promisese poporului lui Israel un om care avea să fie mijlocul de mântuire. Acesta trebuia să fie preot ca Aaron, profet ca Ilie și rege ca David. Urma să fie Cel Uns. Cuvântul ebraic era „Mesia”; cuvântul grecesc era *Khristós* („Hristos”)

Profeții spusese că acest luptător cu putere de la Dumnezeu avea să vină și, cu toate acestea, trecuseră cinci secole de la întoarcerea din Babilon și patru de la moartea lui Maleahi, ultimul profet recunoscut.

Mulți oameni din Israel și-au susținut speranța mesianică reamintindu-și pasaje precum Isaia 61, cu imaginea sa vie a unui eliberator plin de Duh,

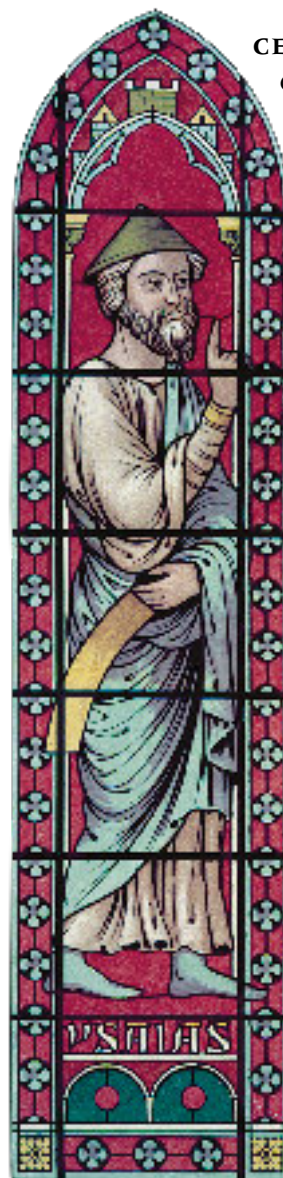
CE FEL DE MESIA?

Cei care căutau un Mesia aveau noțiuni diferite despre acesta.

Unii se așteptau la un lider politic, alții la un salvator pe câmpul de luptă sau la un preot mântuitor.

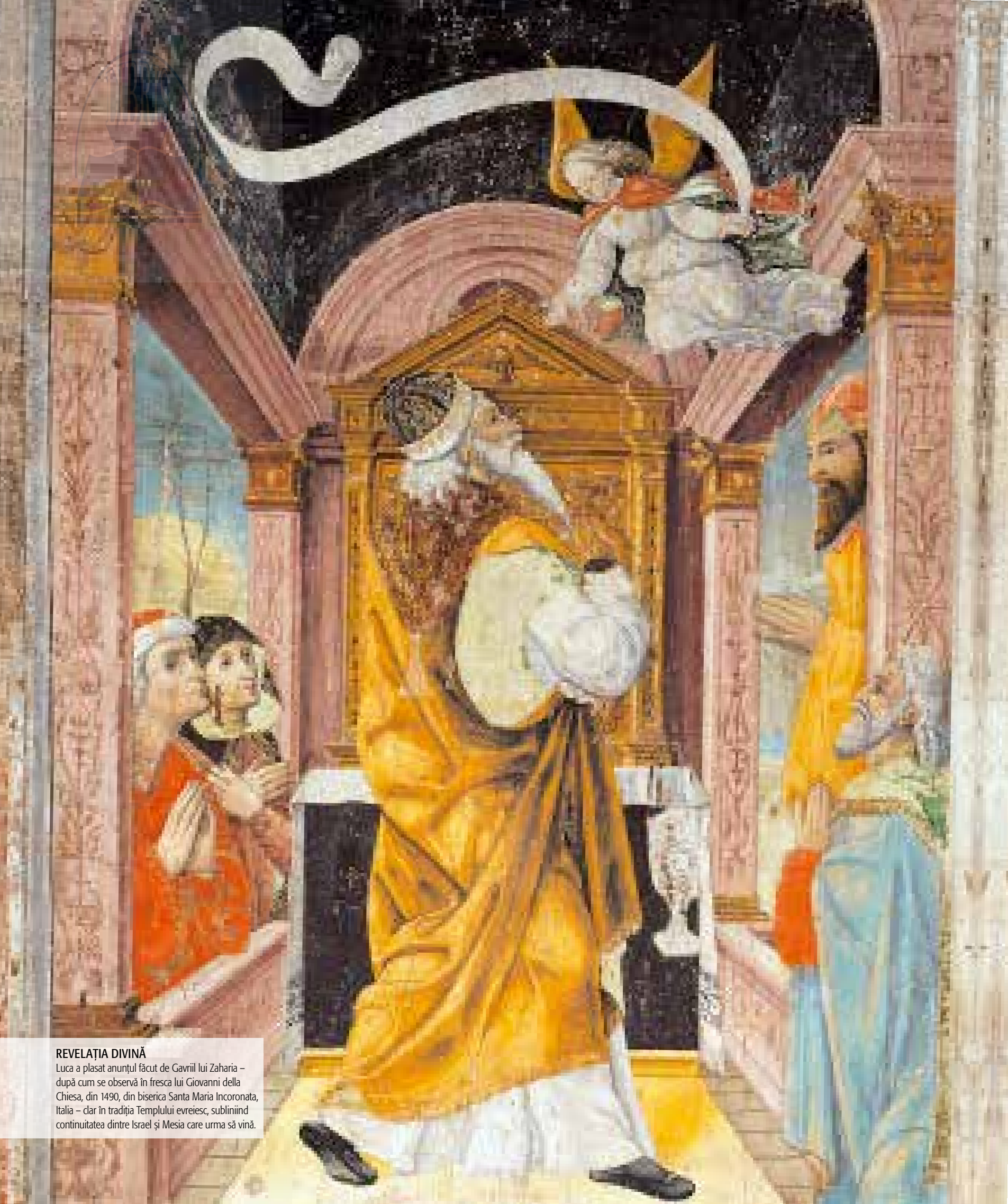
Dacă o persoană devenea cunoscută, urma „discuția despre Mesia”. Dacă o persoană îi înfrunța pe romani sau se arăta pricepută la predicat sau învățat sau vindecat, oamenii se întrebau: „Oare el e alesul?”

Nesiguranța și dorința mistuitoare le marcau zilele, ambele fiind evidente în cuvintele folosite de o persoană care îl va întâlni ulterior pe Iisus: „Veniți să vedeți un om care mi le-a spus pe toate câte le-am făcut! Nu cumva acesta este Hristosul?” (Ioan 4:29).

PROFETUL

Acest vitraliu din secolul al XIII-lea îl înfățișează pe profetul Isaia, care a prevestit venirea lui Mesia: „Domnul Însuși va da un semn: lată, fecioara va purta în pânțe și va naște fiu și-L vor chema cu numele de Emanuel” (Isaia 7:14).

REVELAȚIA DIVINĂ

Luca a plasat anunțul făcut de Gavriil lui Zaharia – după cum se observă în fresca lui Giovanni della Chiesa, din 1490, din biserica Santa Maria Incoronata, Italia – dar în tradiția Templului evreiesc, subliniind continuitatea dintre Israel și Mesia care urma să vină.

ÎNAINTE

Zaharia și Elisabeta au trăit sub domnia unui rege marionetă, iar povestea lor amintește de a strămoșilor.

IROD CEL MARE, REGE AL IUDEEI

Irod a domnit între 37 și 4 î.Hr. El **pretindea că are sânge evreiesc și drept de stăpânire asupra lui Israel**, ambele contestate de mulți contemporani evrei. În mod semnificativ, Luca îi acordă mai multă atenție lui Zaharia ca preot, decât lui Irod ca rege.

FII NEAȘTEPTAȚI

Elisabeta cea stearpă care i-a dat naștere lui Ioan aduce aminte de Ana care l-a născut pe **Samuel** << 142–143 (1 Regi 1:20) și de **nașterea lui Isaac** << 58–59, fiu al bătrânului Avraam și al Sarrei (Facerea 21:2). Samuel a pregătit calea pentru David; Ioan a pregătit calea lui Iisus.

VITRALIU REDÂND NAȘTEREA LUI ISAAC

„Nu te teme, Zaharia, fiindcă rugăciunea ți-a fost ascultată și Elisabeta, femeia ta, îți va naște un fiu...” LUCA 1:13

OAMENI

ÎMPĂRATUL AUGUSTUS (63 Î.HR. – 14 D.HR.)

Deși Caesar Augustus apare într-un singur verset în Luca (2:1), domnia lui a avut un impact profund asupra vieții din Israel. El este cel care a schimbat Roma dintr-o republică într-un imperiu și, în 27 î.Hr., a fost declarat primul ei împărat. Cu toate acestea, Evanghelia după Luca se concentrează deliberat asupra unor necunoscuți precum Zaharia, Elisabeta și Maria, mai degrabă decât asupra celui mai puternic om politic al zilei.

BUST AL LUI AUGUSTUS, SECOLUL I D.HR.

Un fiu pentru Zaharia

Numele înseamnă „Domnul își aduce aminte”, dar Zaharia se poate să se fi îndoit din moment ce Israelul era sub stăpânirea Romei, iar el și soția lui îmbătrâneau fără copii. Dar Dumnezeu nu uitase.

ZAHARIA și soția lui, Elisabeta, erau oameni credincioși. Amândoi proveneau din familii evreiești onorabile, care mergeau înapoi până la Aaron, fratele lui Moise și primul mare preot al lui Israel. Ambii erau oameni integri spiritual și moral, iar Zaharia era preot la Templu. Dar trăiau vremuri dificile: Israelul era condus de Roma și de regele ei marionetă, Irod.

Un cuplu fără copii

În plus, Zaharia și Elisabeta aveau de dus propria bătălie: erau foarte bătrâni și nu aveau copii. În orice perioadă și în orice loc, faptul de a nu avea copii poate fi motiv de dezamăgire și de durere. În Palestina secolului I, aducea, după cum spune Elisabeta, „ocară” (Luca 1:25) – un sentiment dureror al eșecului și al rușinii.

Intervenția lui Dumnezeu

Ca preot, sarcina lui Zaharia era de a reprezenta poporul în fața lui Dumnezeu. Templul din Ierusalim era locuința lui Dumnezeu pe

Pământ, un model al adevăratei sale locuințe din ceruri (Evrei 9:24). Preoții intrau în Templu și ardeau tămâie – care reprezenta rugăciunea ce se ridica la ceruri – într-un act plin de simboluri referitoare la relația lui Israel cu Dumnezeu.

Când Zaharia era preot de serviciu la Templu, fiind ales prin tragere la sorți dintre toți preoții pentru a arde tămâie, îngerul Gavriil a apărut în fața lui. Acesta a venit cu un mesaj de la Dumnezeu: „Nu te teme!” (Luca 1:13).

Elisabeta și Zaharia, a spus Gavriil, vor avea un fiu care avea să le aducă bucurie, iar ei trebuiau să îl numească Ioan. El va fi un nou Ilie (cel mai puternic dintre profeții Vechiului Testament) și va pregăti calea pentru Mesia care avea să vină. Ioan „pe mulți din fiii lui Israel îi va întoarce la Domnul, Dumnezeul lor” (1:16). El va purta cu el o autoritate și o putere pe măsura locului său important în planul lui Dumnezeu. Toți profeții posedaseră puterea Duhului lui Dumnezeu, dar Gavriil a declarat că Ioan „încă din pântecele mamei sale se va umple de Duh Sfânt” (1:15).

Îndoielile lui Zaharia

Zaharia a fost atât de surprins încât nu era sigur dacă poate să creadă în cuvintele îngerului. „Un copil?” s-a întrebat el. „La vârsta noastră? Cum pot ști că se va întâmpla așa ceva?” Gavriil l-a mustrat pe Zaharia pentru lipsa lui de credință și i-a spus că nu va mai putea vorbi până la nașterea copilului. Dar, în ciuda îndoielilor lui Zaharia, Gavriil a declarat că promisiunea se va îndeplini. Elisabeta avea să aibă, cu adevărat, un fiu.

Un final fericit

Povestea se termină nu cu o mustrare, ci cu bucurie. Elisabeta a conceput și a știut că era vorba

de puterea lui Dumnezeu. Ea și-a petrecut un timp în izolare, venerându-l pe Dumnezeu cu psalmi, precum Luca 1:25: „Că așa mi-a făcut mie Domnul în zilele în care a socotit să-mi ridice ocara de printre oameni”. Bătrână și acum însărcinată, s-a bucurat că Dumnezeu îi trimite lui Israel un profet și îi dă ei un fiu.

DUPĂ

Apariția lui Dumnezeu în fața lui Zaharia a avut implicații importante, atât pentru Israel, cât și pentru viața viitoare a fiului său nenăscut, Ioan.

TĂCERE SPARTĂ

Israel nu mai avusese profeți de la Maleahi – cu patru secole înainte de evenimentele din Luca 1. Dar acum aveau să primească apariții angelice, nașteri miraculoase (**Ioan 282–283 >> și Iisus 286–287 >>**), care au inspirat rugăciuni și venerație. Pentru Luca, **Dumnezeu nu mai era „tăcut”**.

PREOT CĂZUT, PREOT CREDINCIOS

Luca și-a plasat povestea între doi preoți. Primul a fost Zaharia, tatăl lui Ioan Botezătorul, **lăsat fără glas din cauza lipsei sale de credință**, când Gavriil i-a vorbit despre nașterea fiului său, Ioan. Cel de al doilea preot era **Iisus cel înviat**, ridicându-și mâinile în binecuvântare arhierească în timp ce se **înălța la ceruri 412–413 >>** (Luca 24:50,51).

FĂRĂ BĂUTURĂ TARE

Conform obiceiului, abstenința de la alcool se aplica în momente speciale de dedicare (vezi Leviticul 10:9; Numerele 6:1-3). Gavriil i-a spus lui Zaharia că Ioan nu trebuia să bea băuturi tari – un semn al **ascultării fără limite față de Dumnezeu**.

VAS IUDAIC DE DECATANT VINUL

LUCA 1:26-56

Bunavestire

Dumnezeu a trimis îngeri pentru a anunța evenimente importante. Îngerul său i-a anunțat ieșirea lui Moise (Ieșirea 3) și, în timpul unui eveniment cunoscut ca Bunavestire, el l-a trimis pe Gavriil la Maria să o anunțe de apropiata naștere a lui Mesia.

MARIA, O TÂNĂRĂ care locuia în satul Nazaret din Galileea, era logodită cu un bărbat pe nume Iosif.

Arhanghelul Gavriil a apărut în fața ei pentru a o asigura că se bucură de favoarea lui Dumnezeu și de prezența acestuia. Gavriil i-a spus Mariei că va naște un fiu pe care îl va numi Iisus, care va fi măreț și a cărui împărăție nu va avea sfârșit.

Promisiunea unui copil părea imposibilă. Maria l-a întrebat pe Gavriil cum se putea așa ceva, din moment ce ea era virgină. Răspunsul lui Gavriil a dezvăluit modalitatea: Duhul Sfânt dătător de viață a lui Dumnezeu avea să facă imposibilul. Nașterea acestui copil urma să fie un miracol, fără implicarea unui tată uman. Prin puterea Duhului său, Dumnezeu avea să îi permită Mariei să aibă un fiu – iar acesta urma să fie „Fiul Celui-Preaînalt” (Luca 1:32).

Vorbele lui Gavriil aduc aminte de povestea creației de la începutul Bibliei, când Duhul lui Dumnezeu plutea peste ape (Facerea 1:2). În același mod, Duhul lui Dumnezeu avea să aducă nașterea lui Iisus prin intermediul Mariei (Luca 1:35). Această asemănare nu a fost un accident – nașterea acestui copil avea să reprezinte mai mult decât nașterea unui rege care

„va împărăți peste casa lui Iacob” (Luca 1:33). Aceasta va aduce un nou început pentru întreaga creație.

Maria s-a grăbit către casa rudei ei, Elisabeta, ea însăși însărcinată în șase luni. Auzind vocea Mariei, copilul din pântecele Elisabetei s-a bucurat, iar ea a fost umplută de Duh Sfânt și a revărsat binecuvântări asupra Mariei și a copilului ei nenăscut.

Maria a continuat cu laudele, glorificându-l pe Dumnezeu prin intermediul unei poezii bogate, asemănătoare unui psalm (1:46-55). În greacă, cuvântul folosit pentru cântecul ei de slavă înseamnă „a mări” (vezi p. 285) – actul de a arăta cât de măreț este cineva. Plină de credință, Maria a vorbit despre evenimentele viitoare de parcă ar fi fost îndeplinite – în același fel, profeții din Vechiul Testament își demonstau încrederea în promisiunile lui Dumnezeu. Ea l-a preamărit pe Dumnezeu pentru ceea ce avea să îndeplinească prin fiul ei nenăscut – coborându-i pe cei măreți, dar ridicându-i pe cei umili. Cuvântul „umili” se referea și la cei săraci și la cei necăjiți. Așa că Maria știa ce a avea să facă Dumnezeu: prin Iisus, Dumnezeu urma să doboare forțele care oprimă și distrug – regii Irod din toată lumea – și să îi ridice pe toți cei oprimați.

„Bucură-te, cea ce ești
plină de har, Domnul
este cu tine.”

LUCA 1:28

UN NOU ÎNCEPUT

În altarul pictat de Fra Angelico, *Bunavestire*, cca 1530, Maria se înclină în semn de ascultare în fața lui Gavriil. Scena îi redă și pe Adam și Eva într-o grădină, făcând aluzie la recuperarea Edenului – creația lui Dumnezeu – prin intermediul alegerii Mariei.

ELISABETA ȘI MARIA

**ZAHARIA
PREOTUL**

VESTIGII ARHEOLOGICE LA QUMRAN

FECIOARA MARIA (născută cca 20 î.Hr. – moartă cca 45 d.Hr.)

Maria, mama lui Iisus

„De acum mă vor ferici toate neamurile; că mi-a făcut mie mărire Cel-Puternic – și sfânt e numele Lui.“

LUCA 1:48,49

CÂND ÎI CITIM întreaga poveste, Maria este mult mai mult decât imaginea tipică a mamei cu copilul de pe felicitările de Crăciun. În Scripturi, ea este o a doua Evă, care îl ascultă pe Dumnezeu în timp ce Eva nu a făcut-o. Ea este figura umană prin care însuși Dumnezeu devine uman – astfel încât omenirea să poată fi întoarsă la Dumnezeu. Ea este un model de credință în Dumnezeu – chiar de sacrificiu personal.

O nouă Evă

Începutul istoriei umanității a implicat ca mama rasei umane, Eva, să facă o alegere tragică. Decizia ei de a mânca din copacul cunoașterii (Facerea 3:6,7) a însemnat să își pună propria voință mai presus de

cea a lui Dumnezeu – cu consecințe pentru toată umanitatea. Maria a făcut exact invers: a pus voința lui Dumnezeu mai sus de voința ei, spunând „Iată roaba Domnului“ (Luca 1:38). Dumnezeu a ales, iar Maria s-a supus. Biblia nu ne spune de ce Dumnezeu a ales-o pe Maria – ne spune doar că a făcut-o. Și-a trimis îngerul să îi spună și Duhul să o însușească.

Eva, prin neascultarea ei, a negat omenirii viața eternă. Maria a devenit mama întregii umanității; prin Iisus și prin propria

ORAȘUL NAZARET

În peisajul urban actual din Nazaret – unde Maria l-a crescut pe Iisus – turnul din prim-plan este parte din Biserica Bunevestiri, care a fost construită în 1969 pe locul unei biserici bizantine.

ascultare a deschis perspectiva unei vieți eterne.

Autorii evangheliilor o descriu pe Maria ca pe un discipol – cineva care credea și era dornică să învețe să își sporească credința. Provocările Mariei de a se adapta la ce era fiul ei au început devreme.

Ținând pasul cu fiul

O vizită de Paște la Ierusalim cu Iisus, care avea 12 ani, s-a transformat într-o confruntare neplăcută. Iisus a mers să vorbească cu bătrânii la Templu și a lipsit trei zile. Când părinții lui disperați l-au găsit pe tânărul Iisus, Maria l-a certat pentru lipsa lui de considerație și de respect. El a întrebat-o dacă nu își dăduse seama că el se aflase „întru cele ale Tatălui Meu“ (Luca 2:49) –, dar nici Maria și nici Iosif nu au înțeles.

Mai târziu, când Iisus și-a început predicile publice, Maria l-a însoțit la un ospăț de nuntă (vezi pp. 306–307). Vinul s-a terminat, iar Maria a crezut că Iisus ar trebui să intervină. Iisus a spus că încă nu venise timpul lui. Ea învăța să aibă încredere în fiul ei: „Orice vă va spune EL, faceți!“, le-a zis ea servitorilor (Ioan 2:5). Și Iisus a transformat apa în vin.

FECIOARA ÎN RUGĂCIUNE

Fecioara rugându-se (cca 1640–1650), de Giovanni Battista Salvi da Sassoferrato, folosește culori tradiționale: alb pentru puritate, roșu pentru sacrificiu și albastru, culoarea cerească pentru a o slăvi pe Maria.

MADONA ȘI PRUNCUL CU SFINȚI

Acest altar realizat de artistul sienez Bartolommeo Bulgarini (cca 1310–1378) îi înfățișează pe Fecioară și pe Prunc pe un tron, între îngeri și sfinți martiri, incluzându-l printre ei pe Ioan Botezătorul.

O viață dedicată lui Dumnezeu

În povești ca acestea, evangheliile ne-o prezintă pe Maria ca pe un discipol dornic să învețe. Nu a fost ușor pentru tânăra Maria să îi spună da lui Dumnezeu. Până în acest moment, lucrurile păreau a merge în favoarea ei. A fost promisă unui tânăr cu frica lui Dumnezeu și era înrudită cu persoane respectate, precum Elisabeta, soția lui Zaharia preotul. Faptul că rămăsese însărcinată înainte de a se căsători ar fi putut schimba totul, din cauza fricii că va atrage oprobriul public. Dificultățile nu s-au oprit aici. Când Iosif și Maria l-au dus pe copilul Iisus la Ierusalim pentru a-l închina lui Dumnezeu, credinciosul Simeon a avertizat-o pe Maria că

fiul ei era destinat „spre semn de împotrivire – și chiar prin sufletul tău va trece sabie“ (Luca 2:34,35). Maria ocupa un loc de frunte în planul lui Dumnezeu, dar acesta venea cu un preț de plătit.

Cum a devenit Dumnezeu unul dintre noi

Unul dintre cele mai mari miracole din Biblie este ceea ce creștinii numesc întrupare: Dumnezeu însuși a devenit om prin Hristos. În câteva istorii din Vechiul Testament, Dumnezeu apăruse pe Pământ în chip de om. A venit sub formă de om și chiar a mâncat cu Avraam (Facerea 18:1-33). De asemenea, s-a luptat cu Iacob (Facerea 32:24-30). Totuși, acestea au fost apariții temporare ca om și nu întrupări adevărate.

Ascultarea Mariei a deschis drumul pentru ceva nou. Dumnezeu Fiul a fost conceput într-o mamă umană, dar fără un tată uman. A crescut în pântecul ei, s-a născut și a trăit o viață de om. Nu s-a coborât din ceruri ca adult, ci a trebuit „să li Se asemene-ntru totul fraților“ (Evrei 2:17).

ISTORIE ȘI CULTURĂ

CÂNTECUL MARIEI

MARIA (ÎN ALBASTRU) ȘI MAGNIFICAT ÎN LATINĂ

Când Maria o salută pe Elisabeta care este însărcinată cu fiul care va deveni Ioan Botezătorul, ea începe să cânte (Luca 1:46-55) un cântec de slavă lui Dumnezeu. Acesta este cunoscut drept *Magnificat*, de la latinescul „a mări“, în traducere cântecul începând: „Mărește suflete al meu pe Domnul“. Acesta este unul dintre cele mai vechi imnuri creștine și a fost cântat vreme de secole pentru a scoate în evidență marea lui Dumnezeu.

BIOGRAFIE PE SCURT

■ **cca 20 î.Hr.**, se naște Maria și, în conformitate cu credința unor creștini, este dusă la Templu de părinții ei, Ioachim și Ana, la vârsta de trei ani.

■ **Este promisă în căsătorie** lui Iosif, descendent al regelui David.

INEL DE CUNUNIE EVREESC

■ **În timpul logodnei**, Maria este vizitată la Nazaret de arhanghelul Gavriil, care anunță că aceasta îl va naște miraculos pe Mesia.

■ **Iosif află** despre sarcina Mariei și vrea să rupă logodna, dar un înger îi spune să nu o facă.

■ **cca 5–4 î.Hr.**, Maria se căsătorește cu Iosif.

■ **cca 4 î.Hr.**, Maria îl însoțește pe Iosif la Betleem, în timpul recensământului roman, și îl naște acolo pe Iisus.

■ **cca 4–2 î.Hr.**, Maria merge cu Iosif la Templul din Ierusalim, pentru a-l închina pe Iisus lui Dumnezeu.

■ **cca 2 î.Hr.**, familia fuge din Betleem în Egipt pentru a scăpa de călăii regelui Irod. Ulterior, se întorc din Egipt și se stabilesc la Nazaret.

■ **cca 8 d.Hr.**, Maria îl ceartă pe Iisus, care are 12 ani, pentru că se pierduse de familie în timpul festivalului de Paște de la Ierusalim.

■ **cca 30 d.Hr.**, este martoră la prima minune realizată public a lui Iisus, la nunta din Cana. Ulterior, va fi prezentă uneori în mijlocul mulțimii care îl urmează ca *pietă*.

■ **cca 33 d.Hr.**, vede crucificarea și învierea lui Iisus. Mama devotată, care îi ține capul fiului ei mort, este mai târziu imortalizată în arta occidentală ca *pietă*.

■ **Este membră** a Bisericii timpurii.

■ **La moartea ei**, deși nu apare în scripturi, mulți creștini cred că a fost ridicată la cer și marchează acest moment în ziua de 15 august.

PIETĂ, DE MICHELANGELO, 1498–1499

MATEI 1-2; LUCA 2:1-21

Nașterea lui Iisus

Relatarea tradițională a Nașterii derivă din doar două dintre evangheliile, dar ambele sunt de acord că Iosif era descendent al regelui David și că Maria a conceput prin puterea Duhului Sfânt. Se subliniază că Iisus este mântuitorul întregii omeniri.

MATEI ÎȘI ÎNCEPE povestirea nașterii lui Iisus cu o genealogie. Lunga listă de nume începe cu Avraam, tatăl lui Israel, și trece prin regele David, până la Iisus. Aceasta arată că Iisus a fost un adevărat fiu al lui Israel și descendent al celui mai mare rege al lui Israel.

Matei spune și povestea Magilor de la răsărit. Aceștia au venit, conduși de o stea dirijată de Dumnezeu și căutându-l pe regele trimis de Dumnezeu. Când au găsit copilul la Betleem, l-au slăvit cu daruri de aur, tămâie și mir. Magii nu erau evrei. Prin urmare, înainte de a termina cel de al doilea capitol, Matei le-a arătat deja cititorilor că acest copil s-a născut să fie nu doar regele lui Israel, ci și stăpânul tuturor națiunilor.

Spre deosebire de Matei, povestea lui Luca începe cu un înger care o vizitează pe Maria. Aceasta va concepe un copil prin puterea Sfântului Duh, a spus îngerul. Apoi, în timpul acestei sarcini miraculoase, împăratul roman a hotărât să poruncească realizarea unui recensământ, care cerea ca fiecare om din imperiu să se întoarcă în locul nașterii sale. Pentru logodnicul Mariei, Iosif, acest lucru însemna să meargă la Betleem. În

spatele acestei decizii stătea planul lui Dumnezeu, pentru că Vechiul Testament promisese că la Betleem se va ridica un conducător din vechea casă a strămoșilor (Miheia 5:2). Sarcina Mariei și locul nașterii lui Iisus au fost decise de mâna lui Dumnezeu.

Recensământul a adus o mulțime de oameni de Betleem și, când au sosit Iosif și soția lui însărcinată, nu au mai găsit un loc decent unde să se adăpostească. Maria a trebuit să își culce copilul nou-născut într-o iesle. Nu era un leagăn foarte demn de un rege, dar era pregătit pentru acesta, care avea să crească identificându-se cu cei marginalizați și cu săracii.

Pe câmp se aflau păstori. Un înger a apărut în fața lor, iar următoarea proclamație – redată în Luca 2:11 – avea să devină una dintre cele mai cunoscute din paginile Scripturilor. El a anunțat „bucurie mare, care va fi pentru tot poporul” (2:10) – se născuse mântuitorul. Îngerul le-a dat un semn încât să recunoască și ei copilul – acesta avea să fie „înfășat și culcat în iesle” (2:12). În timp ce mergeau spre sat, au apărut și mai mulți îngeri, strigând: „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoie” (2:14).

„În cetatea lui David vi S-a născut azi Mântuitor, care este Hristos Domnul.” LUCA 2:11

MARTORI LA NAȘTEREA LUI IISUS

Adorația păstorilor (cca 1510), de Lorenzo di Credi, redă momentul din Luca 2 în care, fiind anunțați de un înger că s-a născut Mesia, păstorii sosesc pentru a-i aduce omagii lui Iisus.

FRESCĂ DIN SECOLUL AL XIII-LEA ÎNFĂȚIȘÂNDU-L PE ILIE ÎN CARUL SĂU, CATEDRALA ANAGNI, ITALIA

Profetul Ilie a fost o figură cheie în istoria lui Israel.

NOUL ILIE
Cartea lui Maleahi se încheie cu promisiunea unui **nou Ilie** << **200–201**: „Și, iată, Eu vi-l voi trimite pe Ilie Tesviteanul mai înainte de a fi venit ziua Domnului cea mare și năprasnică-n vedere” (4:5).

PROFEȚIA LUI IISUS
Petru **declaras**e că **Iisus este Mesia** << **352–353** (Marcu 8:29). Iisus i-a spus despre suferința, moartea și învierea lui, dar Petru a început „să-l dojenească” (8:31,32).

ANALIZĂ

MOISE ȘI ILIE

FRESCĂ DE RAFAEL (1483–1520) REDÂND PRIMIREA DE CĂTRE MOISE A CELOR ZECE PORUNCI

Apariția lui Moise și a lui Ilie a subliniat legătura importantă dintre poporul Legământului și adepții lui Iisus. Legea lui Moise era darul lui Dumnezeu pentru poporul lui – le dădea regulile despre un trai corect și specifica sacrificiile necesare pentru iertarea păcatelor (vezi pp. 106–111). Apariția lui Moise și a lui Ilie la schimbarea la față a lui Iisus sublinia faptul că acesta era întruparea a tot ce este drept, a iertării și a speranței în Israel. Când Luca a spus că au vorbit despre plecarea lui, cuvântul folosit pentru „plecare” era grecescul *exodos*, sau ieșire, care leagă moartea, învierea și urcarea la ceruri a lui Iisus de plecarea lui Israel din Egipt.

Schimbarea la față

Iisus și-a luat ucenicii cei mai apropiați într-o călătorie pe un munte. Acolo, alături de el, au apărut figuri ale Vechiului Testament – Ilie și Moise. Dumnezeu a vorbit, spunându-le apostolilor că Iisus era fiul Lui și să îl asculte.

VECHIUL TESTAMENT descrie modul în care a fost chemat Moise să urce pe Muntele Sinai, unde „slava lui Dumnezeu s-a pogorât... norul l-a acoperit timp de șase zile. Iar în cea de-a șaptea zi l-a chemat Domnul pe Moise, din mijlocul norului” (Ieșirea 24:16). În Noul Testament, scena schimbării la față a lui Iisus avea să oglindească o mare parte din această scenă anterioară și – ca și Moise – Petru, Iacob și Ioan vor vedea slava lui Dumnezeu, dar într-o nouă modalitate.

Iisus este schimbat
Povestea schimbării la față este relatată în toate evangheliile sinoptice – Matei, Marcu și Luca – care ne narează asemănător multe dintre poveștile despre viața lui Iisus. Matei și Marcu încep amândoi povestea spunând: „Și după șase zile i-a luat Iisus cu Sine pe Petru și pe Iacob și pe Ioan și i-a dus numai pe ei-înde-ei într-un munte înalt” (Marcu 9:2). Toate evangheliile sinoptice descriu apoi momentul în care Iisus s-a transfigurat în fața oamenilor. Matei spune că chipul lui Iisus „a strălucit... ca Soarele” (Matei 17:2). Marcu relatează că Iisus „S-a schimbat la față” (Marcu 9:2) sau că s-a transformat vizibil – folosind verbul grecesc care formează rădăcina cuvântului metamorfoză. Marcu descrie

și cum „veșmintele Lui s-au făcut strălucitoare, albe foarte ca zăpada, așa cum înălbitorul nu poate înălbi pe pământ” (Marcu 9:3).

Apar eroi din Vechiul Testament
În timp ce apostolii priveau uluiți, lângă Iisus și vorbind cu el au apărut Ilie și Moise. Conform Evangheliei după Luca, aceștia au vorbit despre plecarea lui Iisus „care avea să-L împlinească în Ierusalim” (Luca 9:31). Petru i-a spus lui Iisus. „Învățătorule, bine ne este să fim aici; să facem trei colibe: Ție una și lui Moise una și una lui Ilie...” (Marcu 9:5), dar Marcu observă că Petru „nu știa ce să spună, fiindcă erau înspăimântați” (Marcu 9:6). A apărut un nor care i-a acoperit pe Iisus, Moise și Ilie. Din nor s-a auzit o voce care a spus: „Acesta este Fiul Meu Cel iubit, pe Acesta să-L ascultați!” (Marcu 9:7).

MUNTELE HERMON
Muntele Hermon, acoperit de zăpadă, de la granița dintre Liban și Siria, se ridică la 2 814 m deasupra nivelului mării. Este considerat una dintre posibilele locații ale schimbării la față a lui Iisus.

Când apostolii au auzit vocea lui Dumnezeu, au căzut la pământ, îngroziți. Au rămas așa până ce a mers Iisus la ei și i-a atins. „Ridicați-vă și nu vă temeți!” (Matei 17:7). Când și-au ridicat privirea, apostolii nu l-au văzut decât pe Iisus. În timp ce au coborât muntele împreună, Iisus le-a spus să nu zică nimic despre ceea ce văzuseră „decât atunci când Fiul Omului va învia din morți” (Marcu 9:9).

DUPĂ

După schimbarea sa la față, Iisus l-a identificat pe noul Ilie.

PERSISTĂ MISTERUL?
Apostolii s-au întrebat ce voia să spună Iisus cu „a învia din morți” (Marcu 9:9,10). Abia după **sacrificiul pe cruce al lui Iisus 398–399 >>** și **învierea** sa ulterioară **404–405 >>** slava sa – scoasă la iveală prin schimbarea la față – avea să fie întru totul explicată. Iisus **a dezvăluit faptul că Ioan Botezătorul era noul Ilie** (Matei 17:12,13). Rolul lui Ilie era acela de suprem învățător – cel care avea să vină din nou (așa cum făcuse Ioan) pentru a anunța venirea lui Mesia.

IISUS SCHIMBAT LA FAȚĂ

Schimbarea la față, de Giovanni Girolamo Savoldo, cca 1530, îl arată pe Iisus, flancat de personajele din Vechiul Testament Ilie și Moise, apărând cu un chip orbitor în fața apostolilor Petru, Iacob și Ioan.